

RAAP-RAPPORT 4622

Plangebied Hof van Solms

Gemeente Oirschot
Archeologisch vooronderzoek:
proefsleuvenonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Hof Van Solms, gemeente Oirschot, archeologisch vooronderzoek:
proefsleuvenonderzoek

Versie: 21-07-2020

Auteur: M.H.P.M. Ruijters MA

Projectcode: OIRKO3

Bestandsnaam: RAAPrap_4622_OIRKO3_20200721

Autorisatie: dr. M.P.F. Verhoeven

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2020

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Inleiding

In opdracht van Janssen De Jong Projectontwikkeling b.v. heeft RAAP in april 2020 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van het project 'Hof van Solms' in de gemeente Oirschot. Het doel van het onderzoek was het vaststellen of er (behoudenswaardige) archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. In het verlengde daarvan is in kaart gebracht wat de consequenties zijn van de onderzoeksresultaten voor de verdere planvorming in het plangebied.

Bodem

Tijdens het onderzoek zijn verspreid in het zuidelijke deel van het plangebied acht proefsleuven aangelegd. Uit het onderzoek blijkt dat van oorsprong waarschijnlijk veldpodzolen in het plangebied aanwezig waren. De resten van deze oude bodem zijn nagenoeg overal in een akkerdek met een gemiddelde dikte van 92 cm opgenomen. Het dek ligt meteen op de lichtgeel gekleurde ondergrond.

Archeologie

In zeven van de acht proefsleuven zijn archeologische resten aangetroffen. Daarbij gaat het om paalkuilen, kuilen, puinlagen, resten van funderingen, een waterput, een vijver en mogelijke grondverbeteringsgreppels. Op basis van vondsten, kunnen de aangetroffen archeologische sporen in de periode 1300-1900 geplaatst worden. Bijzonder is dat aangetroffen puinlagen en een klein stukje fundering mogelijk in verband gebracht kunnen worden met het ouderlijke huis van de bekende chirurgijn Arnold Fey, die hier tot in het derde kwart van de 17e eeuw gewoond heeft.

Op basis van de waardering van de aangetroffen resten, waarbij is gekeken naar zowel de fysieke als de inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats, wordt geconcludeerd dat het gaat om een behoudenswaardige vindplaats.

Advies

Er kan slechts een klein deel van het plangebied worden vrijgegeven. Het gaat daarbij om de zone waar tot 2010 de zuidelijke vleugel van het kloostercomplex uit 1903 heeft gelegen (werkput 3). Hier is de bodem bij de sloop in 2010 diep verstoord geraakt, waarbij eventuele archeologische resten verloren zijn gegaan.

In het overige deel van het achterterrein luidt het advies de aangetroffen archeologische resten zo veel mogelijk *in situ* te bewaren. Het wordt geadviseerd toekomstige graafwerkzaamheden zo ondiep en beperkt als mogelijk te houden, bijvoorbeeld door de nieuwbouw op schroefpalen te plaatsen. Concreet betekent dit dat niet dieper gegraven mag worden dan 16,06 m NAP, de top van het archeologische niveau (= 15,76 m NAP) inclusief een buffer van 30 cm zonder nader archeologisch onderzoek. De schroefpalen mogen wel door het archeologische niveau heen geboord worden, mits de totale oppervlakte hiervan beperkt blijft tot 1% van het plangebied.

Langs de Koestraat is de hoogteligging van het archeologische niveau onbekend omdat hier geen onderzoek heeft kunnen plaatsvinden. Vooralsnog zijn hier maar beperkte bodemingrepen voorzien. Voor deze zone kan slechts het algemene advies gegeven worden dat bodemingrepen dieper dan 30 cm vermeden dienen te worden. Indien wel dieper dan 30 cm gegraven dient te worden, dan kunnen de

waarschijnlijk relatief beperkte ingrepen het best onderzocht worden door middel van een opgraving, variant archeologische begeleiding.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud	5
1 Inleiding	7
1.1 Administratieve gegevens	8
1.2 Voorgaand onderzoek	8
1.3 Doelstellingen en onderzoeksvragen	9
2 Historische situatie	10
2.1 Algemeen kader Oirschot	10
2.2 Plangebied-specifiek	11
3 Methoden	16
3.1 Algemeen	16
3.2 Werkputten	17
3.3 Documentatie en registratie vlakken	17
3.4 Behandeling van sporen	18
3.5 Behandeling van vondsten	18
3.6 Behandeling van profielen	19
3.7 Bemonstering	19
3.8 Uitwerking	19
3.9 Afwijking en aanpassing van de onderzoeksstrategie	19
4 Landschap en stratigrafie	20
4.1 Geologie en geomorfologie	20
4.2 Bodemopbouw van de vindplaats	21
4.3 Recente verstoringen	22
5 Sporen	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Kuilen en paalkuilen	23
5.3 Grondverbeteringsgreppels?	26
5.4 Vijver(s?)	27
5.5 Waterput S39	28
5.6 Fundering S28	29
5.7 Puinlagen S63 en S68	29
6 Keramiek en glas	31
6.1 Inleiding	31
6.2 Gebruiksaardewerk	32
6.3 Pijpaarden rookgerei	37
6.4 Keramisch bouw materiaal en glas	37
6.5 Besluit	38
7 Dierlijk botmateriaal	39
8 Metaal	41
8.1 Inleiding	41
8.2 Resultaten	41

8.3 Conclusie	42
9 Interpretatie en waardering van de vindplaats	43
9.1 Interpretatie en datering van de vindplaats	43
9.2 Diepteligging	45
9.3 Terugkoppeling naar vooronderzoek	45
9.4 Waardestelling	45
10 Beantwoording van de onderzoeksvragen	48
11 Conclusie	54
12 Selectieadvies	55
Literatuur	57
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	58

1 Inleiding

In opdracht van Janssen De Jong Projectontwikkeling b.v. heeft RAAP in april 2020 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van het project 'Hof van Solms' in de gemeente Oirschot (figuur 1). Dit onderzoek is noodzakelijk in verband met de voorgenomen werkzaamheden die een bedreiging kunnen vormen voor eventueel in de ondergrond aanwezige archeologische resten.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood gearceerd). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Uit het voorgaand bureau- en booronderzoek is gebleken dat voor het plangebied een hoge verwachting geldt voor de aanwezigheid van archeologische resten. Daarom is besloten een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de erfgoedwet. Onderzoeksdocumentatie en vondstmateriaal zullen worden overgedragen aan het depot van de provincie Noord-Brabant. Voorafgaand aan het onderzoek is, conform de KNA een Programma van Eisen (PvE) opgesteld (Vaessen, 2020). Dit PvE diende als uitgangspunt voor het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als norm. RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

1.1 Administratieve gegevens

Plangebied	Hof van Solms
Opdrachtgever	Janssen De Jong Projectontwikkeling b.v.
Contactpersoon opdrachtgever	K. van der Vliet
Bevoegde overheid	Gemeente Oirschot
Contactpersoon bevoegde overheid	A. de Vries-Oosterveen
Plaats	Oirschot
Gemeente	Oirschot
Provincie	Noord-Brabant
Coördinaten	149405 / 390280
Kadastrale gegevens	OST00F7321 en OST00F7322
Toponiem	Koestraat en Heistraat
Periode veldwerk	1, 2 en 3 april 2020
Projectleider	M.H.P.M. Ruijters MA
Projectmedewerkers	drs. M. Schabbink, J. van Gent MA & J. Hanssen
Onderzoeksmeldingsnummer	4811613100
Bewaarplaats documentatie en vondsten	RAAP Zuid en op termijn ARCHIS, E-Depot en het provinciaal Depot

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.2 Voorgaand onderzoek

Soort onderzoek	Uitvoerder	Uitvoeringsperiode	Rapportage
Bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)	RAAP	februari en maart 2020	Vaessen & Paffen, 2020

Tabel 2. Overzicht van voorgaande voor het plangebied relevante onderzoeken.

Op basis van het voorgaande onderzoek is duidelijk geworden dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor de aanwezigheid van eventuele archeologische resten. Een daadwerkelijke vindplaats is echter nog niet aangetoond. In hoofdstuk 2 wordt voor een beter begrip van de aangetroffen archeologische resten nog even stilgestaan bij de historische situatie. Dit is grotendeels gebaseerd op het vooronderzoek.

1.3 Doelstellingen en onderzoeksvragen

Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd om vast te stellen of zich binnen de begrenzing van het plangebied (figuur 1) behoudenswaardige archeologische resten bevinden. Het doel is inzicht te verkrijgen in de precieze aard, omvang, diepteligging en datering van de archeologische resten, en te bepalen of het gaat om een behoudenswaardige vindplaats. In het Programma van Eisen (PvE, Vaessen, 2020) zijn hiervoor onderzoeksvragen geformuleerd (zie hoofdstuk 10). Bovendien dient duidelijk gemaakt te worden wat de consequenties zijn van de onderzoeksresultaten voor de verdere planvorming in het plangebied.

2 Historische situatie

In dit hoofdstuk wordt de historische situatie van het plangebied zoals omschreven in het vooronderzoek (Vaessen & Paffen, 2020) aangehaald. Wel zijn er aan de beschrijving uit het rapport van Vaessen en Paffen enige aanpassingen gedaan. Zo kunnen de aangetroffen archeologische resten beter in een historisch kader geplaatst worden.

2.1 Oirschot

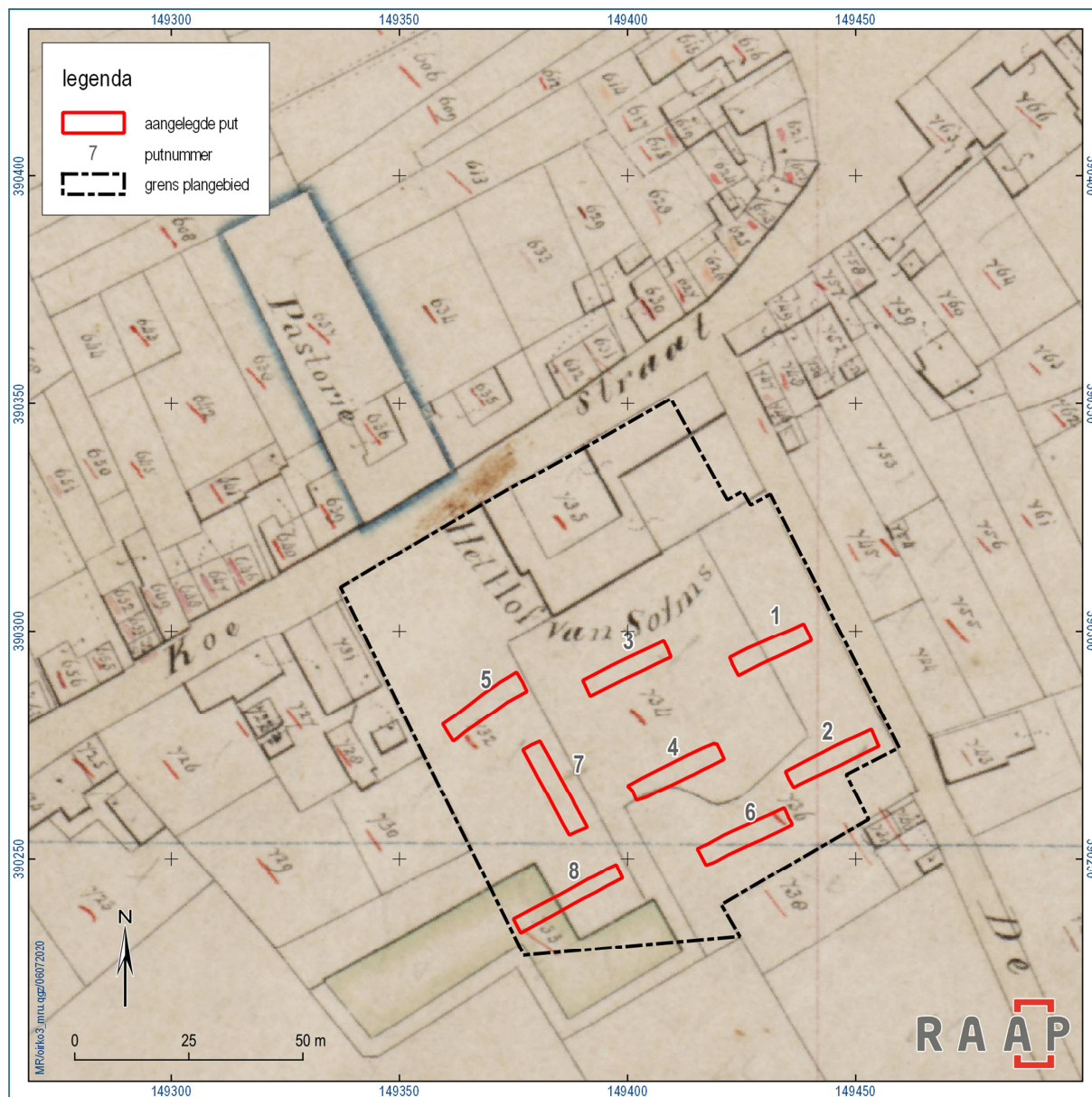
Het plangebied ligt aan de rand van de oude kern van Oirschot. In het verleden zijn in Oirschot resten van onder andere een grafveld uit de ijzertijd en resten uit de Romeinse tijd en de late middeleeuwen aangetroffen (Hannemaaijer, 2017; 13). De oudste vermelding van Oirschot stamt echter uit de 9e of 12e eeuw. Zo is er sprake van de heilige Odulfus, die omstreeks 805 pastoor van Oirschot was. Er is sprake van documenten die gewag maken van de verering van Odulfus te Oirschot zo vroeg als 1150 en 1270. Dit zijn echter jonge kopieën van oudere documenten, die mogelijk op vervalsingen berusten. Archeologische vondsten bevestigen wel bewoning tijdens de 8e en 9e eeuw in het centrum van Oirschot (Verhoeven, 1986). Daarnaast zijn er enkele Merovingische scherfjes bij het Boterkerkje gevonden (Speetjens, 1991). Volgens Leenders is het waarschijnlijk dat zich in de Merovingische en Karolingische periode aan de noordflank van de grote dekzandrug wat pioniers gevestigd hebben, zonder veel structuur van grote bezittingen of overheidsgezag (zie <http://users.bart.nl/~leenders/txt/oirschot.html>).

In de 11e eeuw is de molenaar aan de Beerze tot dorpsheer uitgegroeid. Bij de molen richtte hij in de beemden een omwaterde 'burcht' op, die later omgewerkt werd tot een motteburchtje. De naam 'De Berg' herinnert daar vermoedelijk aan. Meer te midden van de bewoning stichtte de dorpsheer in de vroege 12e eeuw een kerk ter ere van Maria: het huidige Boterkerkje die circa 200 m ten noorden van het plangebied ligt. In het midden van de 12e eeuw lijken ze in die kerk een kapittel gesticht te hebben. Soortgelijke kapittels werden in die periode opgericht in Hilvarenbeek en St.-Oedenrode. Bovendien werd de kerk van Oirschot de moederkerk van een aantal oude parochies in de omgeving: Middelbeers, Vessem en Wintelre. De parochie Oirschot (waar tot 1553 ook Best onder hoorde) en de heerlijkheid Oirschot vielen ruwweg samen. Ze beslaan beide zo'n 100 km² (zie <http://users.bart.nl/~leenders/txt/oirschot.html>).

Vanaf de late middeleeuwen heeft Oirschot een regionaal verzorgende functie gehad. Dit betekent dat het dorp naast een agrarisch ook een ambachtelijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. In Oirschot bevonden zich kleine ambachtelijke bedrijven (bierbrouwers, looiers, kuipers etc.). Zo lag meteen ten westen van het plangebied een bierbrouwerij. In de achtertuinen van deze bedrijven vonden vaak ambachtelijke activiteiten plaats die hun sporen potentieel hebben nagelaten in de ondergrond. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld leerlooierskuilen en afval- en waterputten. Dergelijke ambachten werden vaak om praktische redenen alsmede om redenen van bijvoorbeeld stankoverlast aan de rand van het dorp gevestigd.

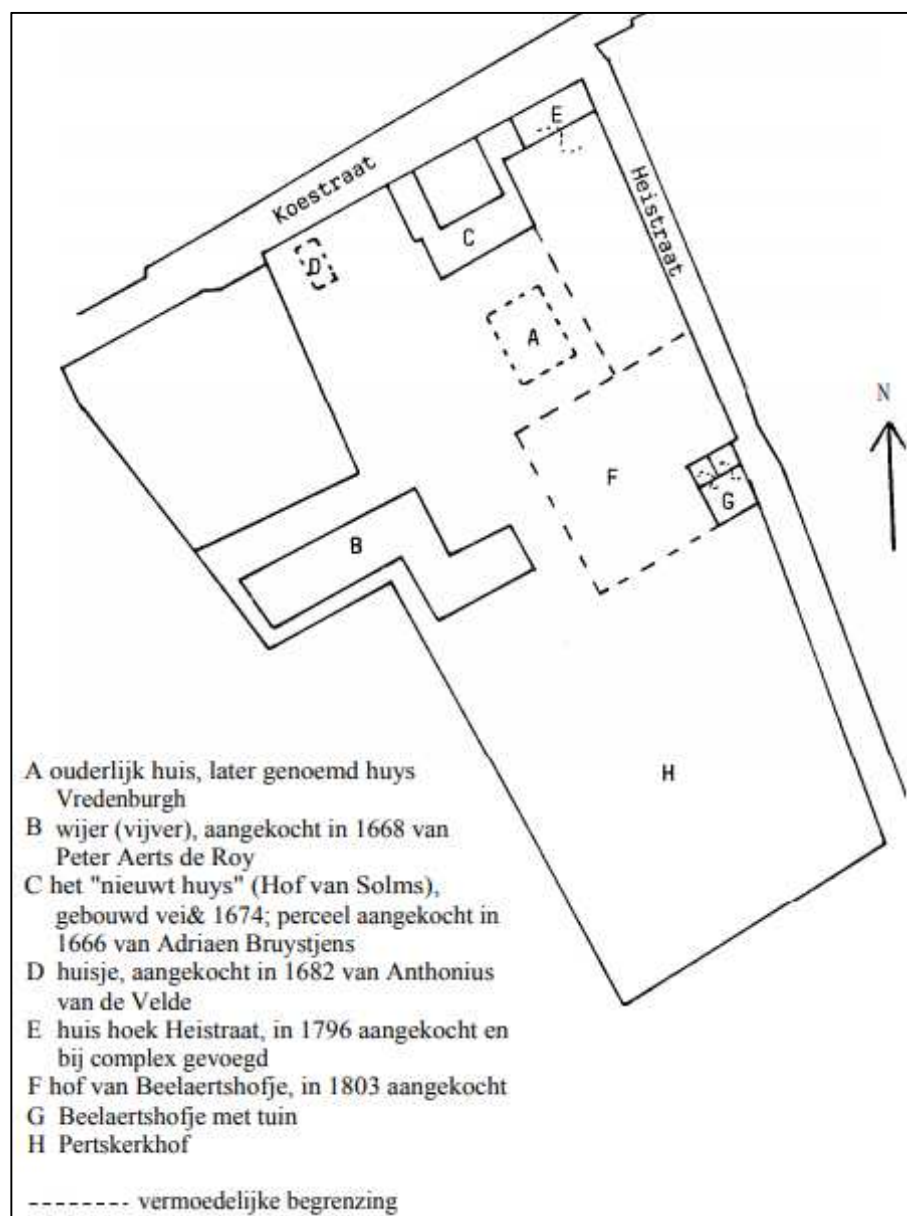
2.2 Plangebied

Op de kadastrale minuutplan van 1811-1832 is te zien dat in het plangebied Hof van Solms ligt, voorheen bekend als het Sint Franscushof.

Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op het kadastrale minuutplan van 1811-1832. In het zuidwesten is de oude visvijver nog te zien. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, minuutplan Oirschot, Noord Brabant, sectie F, blad 01.

Over het terrein waarop hof van Solms ligt, heeft Lijten in 1991 een redelijk uitgebreid artikel geschreven (Lijten, 1991). In deze bijdrage, die is gebaseerd op de verpondingskohieren vanaf het midden van de 17e eeuw, worden de eigenaren van de verschillende percelen en gebouwen genoemd en hoe deze belast zijn. Omdat in onderstaande nogal wat gebouwen, eigenaren en jaartallen genoemd worden, wordt naar tabel 3 verwezen voor een beknopt overzicht. Op figuur 3 is een schetsmatig overzicht van de situatie te vinden.

Figuur 3. Situatieschets van het Hof van Solms na 1660 (naar Lijten, 1991: 4).

Volgens Lijten (1991) stond aan de Koestraat een huis dat in eerste instantie op naam stond van Joost Henricks Bruystjens en na diens dood, vermoedelijk op naam is gekomen van diens zoon, Adriaan Joost Bruystjens. Adriaan Bruystjens verkocht dit huis aan de Koestraat op 11 oktober 1666 aan Arnold Fey jr. voor 475 gulden. Arnold Fey liet dit oude huis aan de Koestraat vervolgens slopen. Achter het huis van Bruystjens lag het huis van de familie Fey. Het huis stond in eerste instantie nog op de naam van zijn moeder, Maria Claessen. Belangrijk is dus te beseffen dat het huis van de familie Fey niet aan de straat heeft gelegen, maar achter het huis van Bruystjens. Het huis van de familie Fey moet een eigen ingang gehad hebben vanaf de Koestraat, die vermoedelijk lag waar nu nog de zijinrit is van het Hof van Solms (naast brouwerij de Kroon; Lijten 1991). Na de sloop van het huis van Bruystjens liet Arnold Fey pal aan de Koestraat een riant huis bouwen, dat aanvankelijk 'het niewt huys', of 'het huys aen de straet' genoemd werd en dat later de naam 'Hof van Solms' zou krijgen. Dit huis was

vermoedelijk nog niet helemaal klaar, toen Fey in 1672 uit Oirschot vertrok, waar hij niet meer terug zou keren.

Enkele jaren na zijn vertrek uit Oirschot, in 1679, is Arnold Fey gestorven. Hof van Solms en enige andere bezittingen gingen vervolgens over op zijn zwager Johan van Wamel. Bij het pas geërfde van de familie Fey, kocht Johan van Wamel nog het volgende: in 1682 het huis en de aanstede van Anthonis Jacobs van de Velde. Het moet gestaan hebben tussen het nieuwe huis van Fey (Hof van Solms) en de tegenwoordige brouwerij (figuur 3). Johan van Wamel liet het afbreken. Volgens de administratie van de goederen van Johan van Wamel was er sprake van twee huizen, Hof van Solms en huis Vredenburg. Na diens dood werden de huizen nog meerdere malen vererfd en verkocht. Op 26 juni 1747 werden beide huizen (huis Vredenburg en Hof van Solms) verkocht aan predikant Anthony van de Burgh. Na de dood van de weduwe van de predikant, werden de bezittingen door de erfgenamen verkocht aan Johan Abraham van der Voort (26 november 1778). Er wordt dan alleen nog maar gesproken over "Hof van Solms", het ouderlijke huis van Arnold Fey (huis Vredenburg) wordt niet meer genoemd. Lijten concludeert daaruit dat onder het bewind van predikant van de Burgh of diens weduwe het oude huis van de familie Fey is afgebroken. Het Hof van Solms werd hierdoor een riant complex met een tuin van ruim een hectare. In dergelijke tuinen waren allerlei elementen aanwezig die de adellijke status moesten benadrukken. Hierbij kan gedacht worden aan bloemen- en teeltbedden, (vis)vijver en greppels, bruggetjes en, tuinpaden en soms ook een prieel. Op de kadastrale kaart is de (vis)vijver nog te zien in het zuidwesten van het plangebied (figuur 2). Het perceel waarop de vijver ligt, werd in 1668 door Arnold Fey aangekocht, en in 1670 als wijer (vijver) omschreven (Lijten, 1991).

In de late 18e eeuw wisselden de gebouwen en percelen in korte tijd diverse malen van eigenaar (tabel 3). Johan Söhgen, de Franse kostschoolhouder, kocht in de 19e eeuw de volgende percelen:

- het Hof van Solms, hof, boomgaard en visvijver
- de akker achter de hof, groot 40 aren
- de paardskerkhofakker met houtgewas

Op de kadastrale kaart van circa 1832 (figuur 2) wordt perceel nr. 734 als siertuin aangemerkt. De vijver, perceel nr. 733, was groot en lag voor een groot gedeelte achter de westelijk van het plangebied gelegen brouwerij. Perceel nr. 736 zal de oorspronkelijke moestuin van het huis van Fey bevatten met de aangekochte moestuin van het Beelaertshofje en de moestuin van het huis op de hoek van de Heistraat. Perceel nr. 735 omvat het eigenlijke Hof van Solms (het gebouw) met het voorplein en het huis op de hoek van de Heistraat met het erf. Aan de westelijke vooruitspringende vleugel van het Hof was toen nog geen dwarsaanbouw in de richting van de brouwerij aanwezig. De oostelijke vooruitspringende vleugel sloot vermoedelijk met zijn dwarsaanbouw aan bij het huis op de hoek van de Heistraat dat uit twee woningen bestond. De doorlopende lijnen doen veronderstellen, dat die twee woningen de doorsnede hebben gehad van de nu nog aanwezige kleine dwarsaanbouw.

Tussen 1903 en 1981 was het complex in het bezit van de zusters Franciscanen die in de buurt ook een klooster hadden. Zij hebben vele veranderingen aangebracht aan het hof, maar ook aan de tuin. Zo is tussen 1928 en 1933 de visvijver gedempt. Deze is namelijk wel nog te zien op de historische kaart van 1928, maar op die van 1933 niet meer. In 1919 is daarnaast aan de zuidzijde van het hof een extra vleugel aangebouwd (zie ook figuur 4), ruwweg ter hoogte van proefsleuf 3. De zuidvleugel is

uiteindelijk in 2010, ondanks dat het gebouw een rijksmonumentenstatus heeft, gesloopt (figuur 4). Overige bebouwing heeft er, voor zover bekend niet bestaan, binnen het plangebied.

Figuur 4. De zuidelijke vleugel van het hof van Solms in 1919 (boven) en na de sloop in 2010 (onder). Bron: <https://erfgoedstem.nl/oirschot-vleugel-hof-van-solms-was-monument> en <https://www.ed.nl/overig/hof-van-solms-wijze-les>

Overigens lijkt het erop dat informatie die her en der op internet staat met betrekking tot Hof van Solms, niet klopt. Zo staat in de beschrijving van het rijksmonument Hof van Solms spijtig genoeg dat

het tot 1663 in gebruik was als Carmelitesenklooster.¹ Volgens Lijten was voordat Hof van Solms gebouwd werd echter sprake van een huis van de familie Bruystjens op de plek waar nu dus Hof van Solms staat, en niet van een klooster. Volgens de website van de karmelitesen² zouden zij zich van 1644 tot 1663 in huis Blijendaal (toen in eigendom van Silvester Lintermans) aan de Nieuwstraat 28 gevestigd hebben, wat met de interpretatie van Lijten en de gegevens uit de archieven lijkt te kloppen. Hoe de informatie foutief op de website van rijksmonumenten.nl terecht is gekomen, blijft ongewis.

Een tweede misvatting die op internet de ronde doet, is dat Hof van Solms door Amalia van Solms (vrouw van stadhouder Frederik Hendrik) gebouwd of geschonken is. Dat is niet zo. Uit het artikel van Lijten blijkt namelijk dat Fey het perceel heeft gekocht, het oude huis van de familie Bruystjens liet slopen en Hof van Solms liet bouwen. Vermoedelijk heeft Arnold Fey Amalia van Solms behandeld, en werd er riant voor betaald. Het gebouw is hierdoor misschien wel voor een deel indirect door Amalia van Solms “gefinancierd”, waardoor de nieuwbouw van Arnold Fey pas aan het einde van de 17e eeuw de naam “Hof van Solms” ging dragen.

Samenvattend is de geschiedenis van de bebouwing met bijbehorende eigenaren tussen circa 1660 en 1800 als volgt:

pand	jaar	eigenaar	ligging	sloopjaar
Huis Bruystjens	vóór 1666	Adriaan Bruystjens	Aan Koestraat, ter hoogte huidige Hof van Solms	1666
Huis Van de Velde	vóór 1682 1682	Anthonis Jacobs van de Velde Johan van Wamel	Aan Koestraat, tussen Hof van Solms en brouwerij	1685
Huis Vredenburgh of oud huis	vóór 1679 1679 1706 1732 1738 1747 1751	Familie Fey Johan van Wamel weduwe van Johan van Wamel Franchois de Hee Govert Quintyn Coomans Anthony van de Burgh Anna Hermanni	Achter huis Adriaan Bruystjens, achter huidige Hof van Solms = oude huis of Huys Vredenburgh	tussen 1747 en 1778
Hof van Solms, nieuw huis of huis aan de straat	ca. 1674 1679 1706 1732 1738 1747 1751 1778 1786 1791 1796	Arnold Fey Johan van Wamel weduwe van Johan van Wamel Johan de Hee Govert Quintyn Coomans Anthony van de Burgh Anna Hermanni Johan Abraham van der Voort Cornelis van Gennip Engelina Clasina van Gennip Maurits Adriaan Phaff	Aan de Koestraat = nieuwe huis of Hof van Solms	n.v.t.: bestaat nog

Tabel 3. Overzicht van de (voormalige) bebouwing in het plangebied vanaf circa 1660. Naar Lijten, 1991.

¹ <https://rijksmonumenten.nl/monument/31278/sint-franciscushof/oirschot/>

² <https://karmelitesenocd.nl/oirschot/>

3 Methoden

3.1 Algemeen

Zoals uit het vooronderzoek is gebleken, was de kans groot dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig waren. Om vast te stellen of er daadwerkelijk archeologische resten binnen het plangebied aanwezig zijn, werd daarom een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Figuur 5. Overzicht van de proefsleuven en de locatie van de gedocumenteerde profielen.

3.2 Werkputten

Zie figuur 5 voor een overzicht van de ligging van de werkputten. De putten zijn over het algemeen conform het PvE aangelegd. WP5 is iets naar het zuiden verplaatst i.v.m. de ligging ter hoogte van een tuinmuur. Bij WP8 lagen storthopen van het bouwterrein dat ten zuiden van het plangebied in gebruik was (figuur 6), waardoor deze put wat versmald is en wat verlengd is.

Figuur 6. Storthopen van het naastgelegen plangebied ter hoogte van WP8.

WP1 is ingekort in verband met de ligging bij een oude toegangspoort. De werkputten zijn in een doorlopende reeks genummerd en worden aangeduid met de afkorting WP (bijv. WP3).

3.3 Documentatie en registratie vlakken

In putten 1, 2 en 4 t/m 8 zijn twee vlakken aangelegd (figuur 7). In WP3 is vanwege een diep verstoord bodemprofiel maar één vlak aangelegd. In de overige putten is het eerste vlak in het akkerdek maar onder eventuele recente ophogingen aangelegd. Het tweede vlak is in de top van het dekzand (C-horizont) aangelegd. Bij elkaar opgeteld, heeft vlak 1 een omvang van 667 m², wat 11 % van het achterterrein (6.040 m²) is. Vlak 2 heeft een omvang van 683 m² (WP 3 voor het gemak bij vlak 2 meegerekend).

De sporen zijn digitaal ingemeten met een RTK-GPS met een conform KNA-eis OS02 maximale afwijking van 3 cm in zowel het horizontale als verticale vlak. Ook de hoogte van de aangelegde vlakken ten opzichte van NAP is bepaald met een GPS. De ruwe GPS-bestanden zijn dagelijks uitgelezen, gecontroleerd en gecorrigeerd.

Spoor- en vondstgegevens zijn in het veld ingevoerd in de Odile database. In het algemeen geldt dat sporen en vondsten zijn gedocumenteerd conform specificaties OS04 en OS05 van de BRL4000.

Figuur 7. Aanleg van het vlak in WP3 met behulp van een graafmachine met een gladde bak.

3.4 Behandeling van sporen

Om sporen te traceren en deze zo goed mogelijk te kunnen begrenzen, is het vlak waar nodig tijdens de aanleg handmatig opgeschaafd. Sporen zijn conform PvE zo veel mogelijk gecoupeerd en afgewerkt. Indien mogelijk/relevant viel de coupelijn samen met de profielwand, zodat de stratigrafische positie van het spoor kon worden vastgelegd. Alleen zeer grote sporen (groter dan 2 m in diameter), sporen die (ver) buiten de putten doorlopen en waterputten zijn niet gecoupeerd.

Tijdens het verdiepen is zoveel mogelijk geprobeerd om het stratigrafische ingravingsniveau van de sporen vast te leggen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de laagbeschrijvingen in de verschillende werkputten. Van sporen met een diepte van meer dan 10 cm is een coupetekening (schaal 1:20) gemaakt; van minder diepe sporen is alleen de diepte en vorm in doorsnede vastgelegd in de database. Van alle coupes is een foto genomen. De sporen zijn in een doorlopende reeks over het hele onderzoek genummerd en worden aangeduid met een S (bijv. S12). De sporenlister is te vinden in bijlage 2.

3.5 Behandeling van vondsten

Bij de vlakaanleg en bij het couperen van sporen zijn vondsten per spoorvulling verzameld.

Vondsten die niet aan antropogene sporen konden worden gekoppeld, zijn per laag in vakken van 5 x 5 m verzameld. Bijzondere vondsten, zoals metaalvondsten en vondstconcentraties, zijn als puntvondst ingemeten. Voor het verzamelen van metaalvondsten is tijdens het aanleggen van de vlakken intensief

gebruik gemaakt van een metaaldetector. De vondsten zijn in een doorlopende reeks genummerd; ze worden in dit rapport aangeduid met een V (bijv. V14). De vondstenlijst is te vinden in bijlage 3.

3.6 Behandeling van profielen

In elke proefsleuf is aan het begin en het einde een circa 1 m brede profielkolom opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven vanaf het maaiveld. De locatie ervan is ingemeten met de RTK-GPS (met X-, Y- en Z-coördinaten). De natuurlijke gelaagdheid en de verschillende archeologische niveaus zijn in kaart gebracht door middel van deze profielkolommen (figuur 5). De beschrijving van de kolomprofielen is te raadplegen in bijlage 4.

3.7 Bemonstering

Tijdens het onderzoek zijn geen sporen gecoupeerd die zich leenden voor monsternamen.

3.8 Uitwerking

Documentatie van het onderzoek is na afloop van het onderzoek gecontroleerd. Na afloop van het veldwerk is een laatste controle uitgevoerd en zijn de analoge (coupe)tekeningen gedigitaliseerd en de vondsten gewassen en gesplitst per materiaalcategorie.

In afwijking van het PvE is geen evaluatierapport opgesteld. Hiertoe is besloten in mondeling overleg in het veld met de adviseur van het bevoegde gezag.

3.9 Afwijking en aanpassing van de onderzoeksstrategie

Volgens het PvE zouden alle sporen gecoupeerd en afgewerkt moeten worden. Daar is in overleg met de adviseur van het bevoegde gezag deels van afgeweken. Enkele sporen bleken zo groot te zijn (lopen potentieel ver buiten de putten door), dat het eerst wenselijk is dergelijke sporen goed in een eerste (of tweede) vlak vast te leggen alvorens te bepalen hoe en waar dergelijke sporen gecoupeerd zouden kunnen worden. Het gaat dan met name om sporen die groter zijn dan 2 m in diameter/omvang én niet volledig in de put liggen. Dergelijke sporen zijn in afwijking op de strategie zoals beschreven in het PvE, niet gecoupeerd.

Zie verder figuur 5 voor enkele beperkte aanpassingen aan het puttenplan.

4 Landschap en stratigrafie

Een vindplaats kan niet los worden gezien van het landschap waarin hij is gelegen. Voor een correcte interpretatie is het dan ook van belang om de landschappelijke context inzichtelijk te maken. In het onderstaande wordt kort ingegaan op de geologische, geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied en directe omgeving.

Figuur 8. Bodemopbouw van profiel 211 in WP2, met bioturbatie in de C-horizont.

4.1 Geologie en geomorfologie

De ondergrond in het plangebied bestaat uit matig fijn, zwak siltig goed gesorteerd zand met een lichtgeelgrijze tot lichtgeelbruine kleur. Het gaat daarbij om dekzand (C-horizont), waarvan de top vaak enigszins gebioturbeerd is (figuur 8). Het oorspronkelijke dekzandoppervlak, zoals dat ergens aan het einde van de laatste ijstijd in het plangebied aanwezig geweest is, is nergens meer intact. De top van het dekzand is namelijk in hoger gelegen lagen opgenomen. Wel vormt de hoogteligging van de

ongeroerde top van het dekzand mogelijk een indicatie voor de relatieve dekzandhoogten in het plangebied. In WP7 ligt de top van het ongeroerde dekzand rond de 15,70 tot 15,76 m NAP. In putten 2 en 6 ligt het met respectievelijk 15,01 en 15,11 m +NAP 65 tot 70 cm lager. Hoewel de bodem bijna overal tot in de C-horizont is afgetopt, en derhalve onduidelijk is hoeveel van het oorspronkelijke dekzandniveau verdwenen is, lijkt het erop dat het (noord)westelijke deel van het plangebied van oorsprong wat hoger gelegen was.

4.2 Bodemopbouw van de vindplaats

In het plangebied is vrijwel overal sprake van een dik humeus pakket dat meteen op de C-horizont ligt. De enige uitzondering is profiel 741 in WP 7. In dit profiel is onder een 60 cm dikke humeuze laag sprake van een bruine horizont van circa 5 cm dik, die als inspoelingslaag met ingespoelde humus, ijzer en aluminium gezien moet worden. Het betreft een restant van de B-horizont van een veldpodzol. Dit wijst erop dat minimaal op de hoogst gelegen delen in het plangebied van oorsprong sprake was van veldpodzolen.

Buiten profiel 741 is dus overal (zowel in vlakken als profielen) sprake van een humeuze laag die op de C-horizont rust. Als de gedocumenteerde bodemprofielen met grondsporen buiten beschouwing worden gelaten, dan is de humeuze laag (exclusief recente puinlagen) gemiddeld 92 cm dik (tussen 60 en 136 cm). Met name in de zuidoostelijke hoek is sprake van een dikke humeuze laag van meer dan 1 m dikte.

Binnen het humeuze pakket zijn veelal drie sublagen te onderscheiden (figuur 8). De bovenste laag, met een dikte tussen 20 en 48 cm, is bijna in alle putten aangetroffen (behalve WP3 en WP5), en bestaat uit een donkergrijsbruin humeus zandpakket, dat vaak podzolbrokken of lichtgele zandbrokken bevat. Het gaat daarbij om een ophogingslaag, die in de 20e eeuw geplaatst moet worden. Daaronder zijn vaak nog twee lagen aanwezig met meestal slechts een miniem kleurverschil. Bovenste van de twee lagen met een donkerbruingrijze kleur bevat naast humus, houtskool en puin ook plastic, beton, aluminium en industrieel wit aardewerk. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ook dit een vrij jonge laag is, die in de loop van de 20e eeuw nog geploegd of omgespit is. Deze laag zal nog een lange tijd in de 20e eeuw aan het maaiveld hebben gelegen (in de tuin van het klooster), waardoor vrij recente materialen in deze laag zijn opgenomen. De onderste humeuze laag bevat dergelijke jonge materialen als industrieel wit aardewerk en plastic niet. Met de vlakaanleg was het onderscheid tussen de onderste twee lagen vanwege de geringe kleurverschillen vaak nauwelijks te maken. Wat wel duidelijk werd, is dat de onderste humeuze laag in het plangebied fragmenten van kleipijpen, majolica en faience bevat, en derhalve in de (gevoerde) nieuwe tijd nog omgezet is.

Er zijn op basis van de gedocumenteerde profielen en sporen aanwijzingen voor een begindatering van de dikke humeuze laag, althans voor de laatste keer dat de onderste humeuze laag nog een keer is omgezet. Zo ligt in het zuidwestelijke uiteinde van WP2 S25, en kleine relatief vondstrijke kuil die vermoedelijk tussen 1500 en 1600 te plaatsen is. Nabij deze kuil (WP6, profiel 611) is zonder herkenbaar spoor op de overgang van de humeuze laag naar de C-horizont een kleine concentratie roodbakkend geglazuurde scherven aangetroffen (V59), die aan twee graven zijn toe te wijzen. De jongste grave kan tussen 1525 en 1625 geplaatst worden (de andere grave tussen 1500 en 1600). Ten laatste tekenden S63 en S64, die heel misschien samenhangen met de sloop van het (oude) huis van de familie Fey (huis Vredenburg) zich pas in de onderkant van de onderste humeuze laag af. Het

aardewerk dat uit deze twee sporen komt, kan veelal tussen 1550 en 1650 geplaatst worden.³ Dat is wel aanzienlijk ouder dan de vermoede sloop van huis Vredenburg, die in door Lijten (1991) ergens kort na 1748 geplaatst wordt. Hoe dit te rijmen is, staat nog niet vast. In ieder geval lijkt de dikte van de humeuze lagen pas in de gevorderde nieuwe tijd enigszins toegenomen in het plangebied. Overigens hoeft de onderste humeuze laag natuurlijk niet overal tegelijk een laatste keer omgezet te zijn. Er kunnen wel degelijk verschillen in dateringen in het omspitten van de onderste laag bestaan, mede omdat er sprake in de vroege nieuwe tijd nog sprake is van verschillende percelen en eigenaren, en later van verschillende delen van de tuin (siertuin, groentetuin, boomgaard e.d.), met elk hun eigen bewerkingsmethode.

4.3 Recente verstoringen

Met name in vlak 1 zijn enkele recente verstoringen aangetroffen (zie figuur 9). Verkleuringen zijn als recent aangemerkt indien ze materiaal uit de gevorderde 20e eeuw bevatten, zoals plastic, beton, gresbuizen, aluminium e.d., of eenduidig aan de recente ophooglaag in het plangebied te linken waren. Dat laatste was voor de meeste sporen in vlak 1 het geval. Het betrof dan ingravingen vanaf het maaiveld tot in de 20e eeuwse (middelste) akkerlaag.

In vlak 2 (C-horizont) was nog maar een beperkt aantal recente verstoringen over (zie figuur 10). Het ging dan met name om verstoringen die met de in 2010 uitgevoerde sloop van de zuidelijke vleugel te maken hebben. Ook een verstoring met fragmenten regenpijpen en beton langs de zuidwestelijke rand van WP7 lijkt met de sloop uit 2010 te maken te hebben. Misschien zijn hier andere opstallen gesloopt.

³ Dis is aanzienlijk ouder dan de vermoede sloop van huis Vredenburg, die in door Lijten ergens kort na 1748 geplaatst wordt.

5 Sporen

5.1 Inleiding

Tijdens het onderzoek zijn in de opgravingsvlakken en profielen aan 75 verkleuringen spoornummers uitgedeeld. Een samenvattend overzicht van de aantallen aangetroffen sporen is weergegeven in tabel 4. De complete sporencatalogus is opgenomen in bijlage 2. Op figuur 9 is een overzicht van de sporen in vlak 1 te vinden, figuur 10 betreft een overzicht van de sporen in vlak 2. De sporen worden hieronder per spoorcategorie beschreven.

Spoorcategorie	Aantal	%
fundering	1	1,3
grondverbeterings(greppel)	6	8,0
kuil	28	37,4
vijver	2	2,7
natuurlijke laag	4	5,3
natuurlijke verkleuring	10	13,3
puinlaag	2	2,7
paalkuil	18	24,0
recente verstoring	3	4,0
waterput	1	1,3
Totaal	75	100%

Tabel 4. Aantal sporen per spoorcategorie.

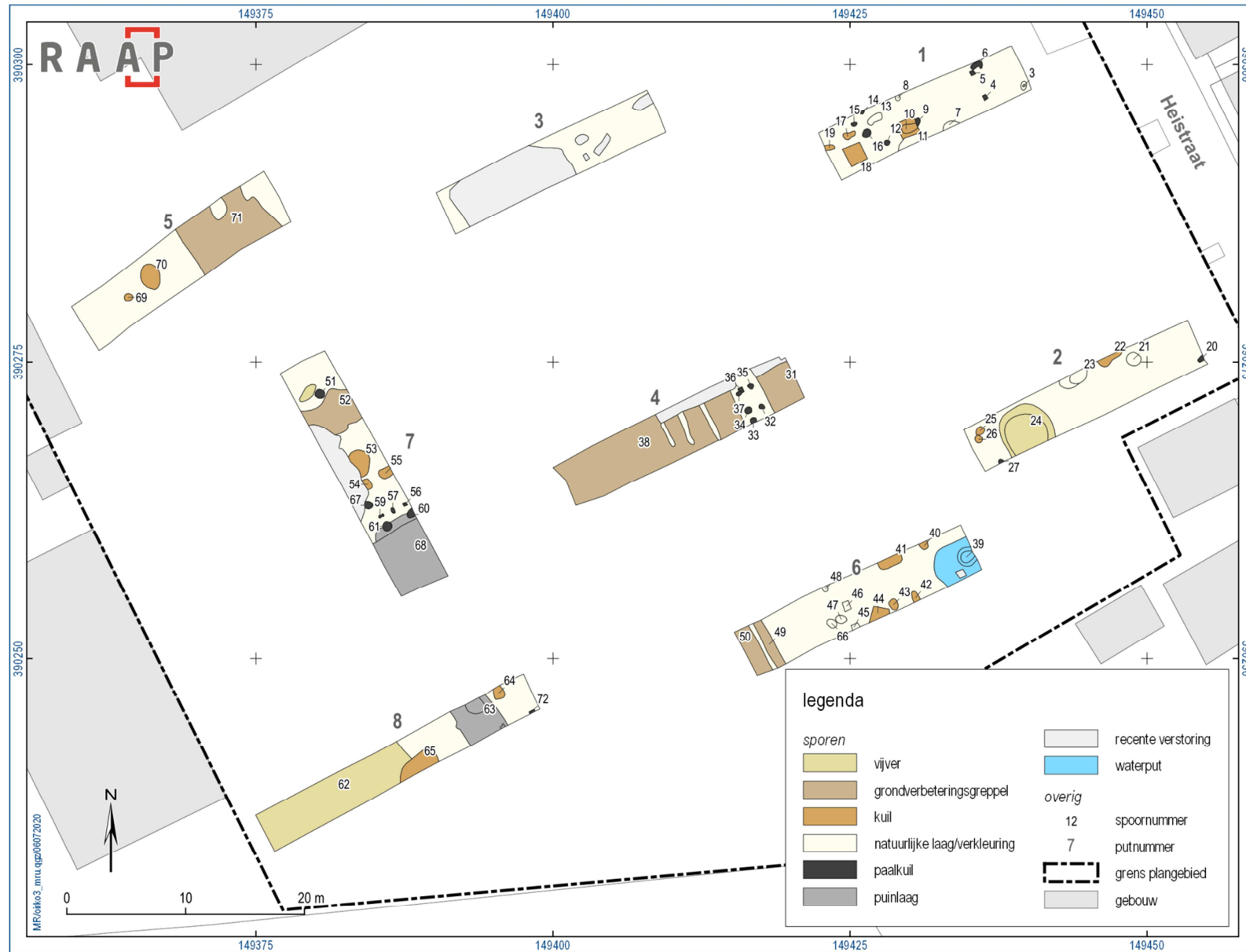
5.2 Kuilen en paalkuilen

De grootste groep sporen bestaat uit kuilen (n=28) en paalkuilen (n=18). Ze zijn verspreid over het hele plangebied aangetroffen. Het onderscheid tussen beide spoorcategorieën is niet altijd even scherp te maken, en is vaak zelfs arbitrair. Hoewel paalkuilen vaak onderdeel zijn van een constructie die (deels) uit ingegraven palen bestaat (gebouw, palenrij, hekwerk e.d.), zijn kuilen voor diverse vaak moeilijk te achterhalen doeleinden gegraven. In de regel worden “kuilen” waarbij een paalschaduw te zien is, of sporen waarbij de omvang in het vlak vrij gering is in relatie tot de diepte, vaak als paalkuil aangemerkt. Relatief grote (ondiepe) sporen worden vaak als kuil geïnterpreteerd.

Zowel de kuilen als de paalkuilen hebben in het plangebied vergelijkbare kenmerken qua vulling: ze zijn meestal donkerbruingrijs van kleur met lichtgeelgrijze vlekken, bevatten humus en soms wat houtskool of spikkels baksteen. De grootste afmetingen van de paalkuilen liggen tussen 24 en 80 cm, bij de kuilen is dit tussen 50 en 360 cm. De paalkuilen zijn tussen 10 en 84 cm diep (gemiddeld 23,5 cm), terwijl de kuilen tussen 4 en 82 cm diep zijn (gemiddeld 28 cm).

Figuur 9. Allesporenkaart vlak 1.

Figuur 10. Allesporenkaart vlak 2.

Zowel de paalkuilen als de kuilen liggen redelijk verspreid in het plangebied. Op basis van de uiterlijke kenmerken horen S4 en S5 misschien bij elkaar, en zijn dan onderdeel van een hekwerk. S56 t/m S61 en S67 hebben mogelijk een relatie met de naastgelegen puinplek, en komen later nog eens ter sprake. Bij de kuilen zijn maar twee sporen die opvallen door de hoeveelheid vondsten: S25 en S64. Beide sporen lijken op basis van de hoeveelheid aardewerk (respectievelijk 23 en 48 stuks) en de grootte van de scherven in ieder geval secundair als afvalkuil gebruikt te zijn. S64 bevat naast aardewerk ook nog een redelijke hoeveelheid dierlijk botmateriaal, wat dit gebruik verder lijkt te bevestigen. De andere kuilen bevatten in verhouding relatief geringe hoeveelheden vondsten, die eerder bij het dempen van de kuilen erin terecht zijn gekomen. De paalkuilen, als deze al vondsten bevatten, herbergen niet meer dan drie scherven (S61).

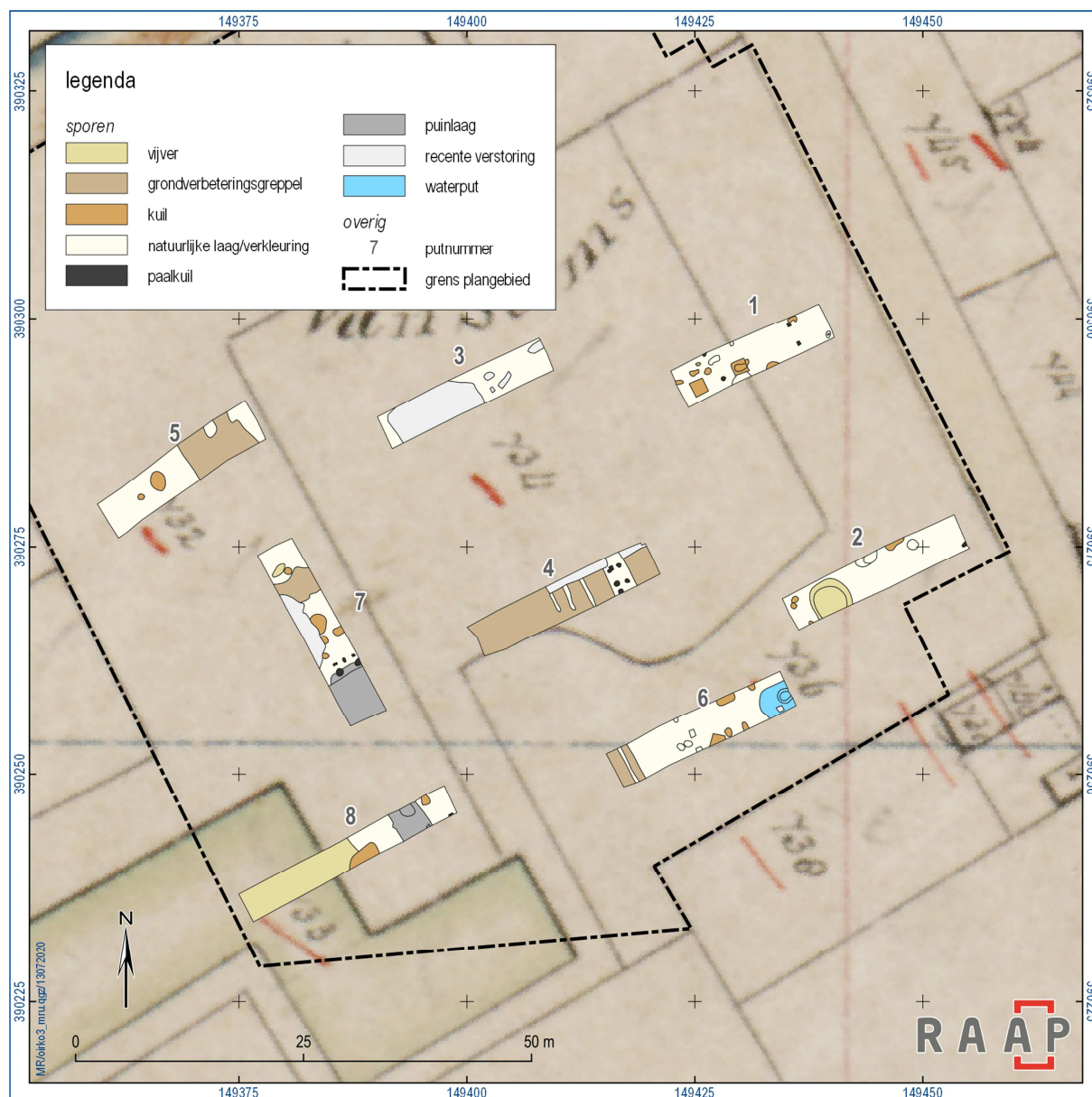

Figuur 11. S38 (donkerbruingrijze brede banen) in het vlak van WP4. Tussen de delen van het spoor zijn nog smalle stukjes van de lichtgeelgrijze tot lichtgeelbruine C-horizont bewaard gebleven.

5.3 Grondverbeteringsgreppels?

Zes sporen verspreid over WP4 t/m WP7 zijn als grondverbetering aangemerkt. De sporen zijn donkerbruingrijze van kleur en worden soms door lichtgeelgrijze vlekken gekenmerkt. Ze bevatten humus en spikkels baksteen. S31, S38, S49, S50 en S71 zijn gecoupeerd, maar in het putprofiel bleek telkens dat de sporen niet van de onderste akkerlaag te scheiden zijn. Ze zijn alleen opgevallen doordat het strookvormige zones betreft waar de ondergrond enkele decimeters dieper dan de naastgelegen C-horizont vergraven is. Soms zijn in het vlak ook nog kleine strookjes C-horizont binnen het spoor te herkennen (figuur 11). Hoewel niet duidelijk is hoe de stroken verder verlopen in het vlak en de interpretatie derhalve onzeker is, zou het kunnen gaan om grondverbetering. In bepaalde zones werd daartoe de ondergrond dieper vergraven of weer aangevuld met humeus zand, om een dikkere humeuze laag in de (sier) tuin te creëren. De dikke humeuze laag kan bepaalde planten ten goede komen. De stroken zouden ook voor de winning van geel zand gediend kunnen hebben, of een combinatie van grondverbetering en de winning van geel zand. Op de sporen allemaal gelijktijdig zijn of dat er verschillen in tijd zijn, is niet duidelijk. Uit S38 en S50 (die in elkaars verlengde liggen) zijn

fragmenten aardewerk uit de periode 1650-1800 afkomstig, zodat in ieder geval deze sporen in de tweede helft van de 17e of in de 18e eeuw lijken te dateren.

Figuur 12. Vijver (WP8) en andere sporen geprojecteerd op het minuutplan van circa 1811-1832.

5.4 Vijver(s?)

In de zuidwestelijke hoek van het plangebied (WP8) is een groot spoor (S62) aangetroffen dat groter dan de put is. De onderzijde loopt dieper dan 3 m –mv door (boring gestuit op puinlaag). Het spoor is donkerbruingrijs van kleur, en bevat humus, baksteenfragmentjes, en naast ouder aardewerk met name industrieel wit aardewerk, waaronder stukjes van een bord en een (thee/koffie)kopje die in de late 19e of het begin van de 20e eeuw geplaatst moeten worden. S62 is de vijver die ook op diverse historische kaarten is afgebeeld (figuur 12). Zoals vastgesteld tijdens het bureauonderzoek, is de vijver

vermoedelijk tussen 1928 en 1930 gedempt. De aanleg wordt door de archieven die Lijten bestudeerd heeft, rond 1670 geplaatst (Lijten, 1991).

In WP2 is een groot rond spoor aangetroffen (S24). Dit is op de kaart als “vijver” aangemerkt, maar eigenlijk is de functie niet bekend. De binnenvulling van S24 bestaat uit bruin zand met donkerbruingrijze vlekken, terwijl de buitenrand uit donkerbruingrijz zand met bruine vlekken bestaat. Verder bevat het spoor wat humus. Vondsten zijn niet aangetroffen. Het spoor heeft een diameter van circa 4,5 m, en het spoor is dieper dan 1 m beneden vlak. Qua afmeting zou het om een drenkkuil of waterput kunnen gaan. Voor een waterput mist het echter de kenmerkende donkere kern met daaromheen een de constructiekuilvulling die vaak voor een groot deel uit C-horizontbrokken bestaat. Alleen een coupe kan eventueel uitsluitsel geven over de aard van het spoor.

Figuur 13. Waterput S39 in WP6, vlak 2.

5.5 Waterput S39

S39 is niet gecoupeerd maar betreft vrijwel zeker een waterput (figuur 13). Aan het kopse einde van de put was de zwartbruine kern, waarbij langs de rand nog een ring van plaggen te herkennen was en de lichtgeelgrijze vulling van de constructiekuil goed te herkennen. De constructiekuil wordt verder door donkerbruingrijze zandbrokken gekenmerkt. Behalve humus, is de vulling van het spoor vrij van insluitsels. De waterput is niet gecoupeerd, maar uit een boring blijkt dat deze minimaal 1,2 m diep beneden het vlak is. In de kern van het spoor zijn vijf aardewerkscherven aangetroffen bij de vlakaanleg. Opvallend is dat het daarbij om wat ouder aardewerk gaat in vergelijking met de doorsnee datering van het aardewerk in het plangebied. Eén scherf betreft een stuk proto-steengoed uit de 14e eeuw, terwijl enkele roodbakkend geglazuurde scherven met spaarzaam loodglazuur waarschijnlijk in de 14e of 15e eeuw te plaatsen zijn. Of de scherven ook passen bij de daadwerkelijke datering van het spoor blijft vooralsnog ongewis.

Mogelijk heeft de waterput bij bebouwing gehoord die langs de Heistraat heeft gestaan. De waterput ligt niet op het erf van het ten zuiden van het plangebied gelegen Beelaertshofje, maar wel in de tuin die tot 1803 bij het Beelaertshofje heeft gehoord, indien de interpretatie van Lijten (1991) juist is. Het zou

dus kunnen dat de waterput bij (een voorganger van) het Beelaertshofje heeft gehoord. Of noordelijk van het Beelaertshofje (in de oude tuin) is van oorsprong sprake geweest van een bebouwd perceel, dat niet meer als zodanig op historische kaarten staat aangegeven.

Figuur 14. Bakstenen fundering S28 in WP5, vlak 1.

5.6 Fundering S28

S28 betreft een fundering van los op elkaar gestapelde bakstenen (figuur 14). De bakstenen (20,5 x 10,3 x 4,8 cm groot) zijn vrijwel zeker industrieel vervaardigd. Het spoor werd al circa 20 cm onder het huidige maaiveld aangetroffen. De fundering was rond met een diameter van 85 cm, en had een breedte van één steen (10 cm). Er zijn bij de aanleg van het vlak waren nog vier lagen baksteen blijven liggen, enkele lagen zijn tijdens de eerste haal van de aanleg van de put weggegraven. Op basis van de kenmerken van de bakstenen, lijkt een datering in de (gevorderde) 20e eeuw aannemelijk. Het betreft vermoedelijk een element uit de vroegere tuin. De structuur heeft misschien ooit als bloemenbak dienst gedaan.

5.7 Puinlagen S63 en S68

S63 in WP8 en S68 in WP7 zijn puinlagen. S63 werd pas zichtbaar aan de basis van de akkerlagen (figuur 15). Langs de zuidelijke putwand van WP8 is een kleine coupe over een deel van de puinlaag gezet. Hierbij werd vastgesteld dat langs de rand van de puinlaag nog twee lagen baksteen *in situ* lagen en een fundering van 38 cm breed (1,5 steen) vormden. De bakstenen hebben afmetingen van circa 25 x 13 x 6 cm. De fundering en ook de puinlaag is tot in de C-horizont ingegraven. Het lijkt erop dat de puinlaag in WP8 deel uitmaakt van een gesloopt gebouw. De vondsten die uit S63 afkomstig zijn, wijzen op een datering tussen circa 1550 en 1700.

Figuur 15. Puinlaag S63 in WP8 in coupe langs de putwand.

Ook in WP7 werd een puinlaag vastgesteld (S68). Hier werden geen resten van een fundering aangetroffen. Als naar de ligging en richting van de zijden van de puinlagen in WP7 en WP8 wordt gekeken, dan lijken deze min of meer haaks op elkaar te liggen. Mogelijk dat S63 en S68 in werkelijkheid één grote puinlaag vormen. Mocht dit zo zijn, dan heeft het gebouw dat hier gestaan heeft een minimale grootte van 18 bij 5 m gehad. Ten noordwesten van en parallel aan S68 zijn nog enkele kleine sporen aangetroffen die als paalkuilen zijn geïnterpreteerd (figuur 10). Of deze paalkuilen horen bij de puinplek is niet zeker, maar de oriëntatie van de palenrijen (voor zover die al te bepalen is in de smalle proefsleuven) suggereert dit wel. Groter vlakdekkend onderzoek van de puinplekken en de directe omgeving zal waarschijnlijk licht op de zaak werpen.

Bij de aangetroffen puinplekken zou het misschien kunnen gaan om het oude huis of Huis Vredenburg van de familie Fey. Volgens Lijten (1991) zou het ouderlijke huis van Arnold Fey schuin achter Hof van Solms gelegen hebben. Hij vermoedt dat het oude huis te bereiken was via een doorgang tussen de brouwerij en Hof van Solms. Dat zou dan voor een meer zuidwestelijke ligging pleiten t.o.v. Hof van Solms. De beschrijving van Lijten m.b.t. de ligging past op de aangetroffen puinplekken (met funderingsrest in WP8). De vondsten uit de puinplekken hebben veelal een begindatering tussen 1500 en 1550, en een einddatering tussen 1650 en 1700. Deze dateringen passen dan weer niet zo goed met de vermoedde sloop kort na 1748. Onduidelijk is hoe de grote hoeveelheid wat ouder aardewerk bij de puinplekken past.

6 Keramiek en glas

M. Schabbink

6.1 Inleiding

Bij het archeologisch onderzoek op het achterterrein van de Hof van Solms te Oirschot is een redelijke hoeveelheid keramisch vondstmateriaal en een stukje glas gevonden. Het keramisch vondstmateriaal bestaat, naast enkele stuks bouwmateriaal en pijpen rookgerei, vooral uit gebruiks aardewerk (tabel 5). Het gebruiks aardewerk dateert, op een enkele oudere vondst na, vooral uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

materiaal	aantal fragmenten
gebruiks aardewerk	325
keramisch bouwmateriaal	11
pijpaarde	23
glas	1
totaal	360

Tabel 5. Aantal fragmenten per materiaalcategorie.

Het gebruiks aardewerk is gedetermineerd naar baksel, herkomst en datering. In de database zijn de vondstnummers uitgesplitst naar baksel, waarbij zowel het aantal gevonden scherven, het minimum aantal exemplaren (MAE) als het geschatte aantal pot-equivalenten (EVE)⁴ is vastgelegd. Waar mogelijk, is het gebruiks aardewerk verder uitgesplitst naar vorm en eventueel type volgens de coderingen van het Deventersysteem, het *Classificatiesysteem voor laat- en post- middeleeuws aardewerk en glas* uit 1989 (Clevis & Kottman 1989). Iets meer dan de helft van de (keramische) vondsten is afkomstig uit ophogingslagen en derhalve gefragmenteerd aangetroffen. Als gevolg van de grote fragmentatie van het aardewerk kon van veel fragmenten geen vorm of type bepaald worden. De 325 scherven zijn afkomstig van minimaal 226 verschillende exemplaren en het totale EVE bedraagt 4,3 op basis van 45 randfragmenten. Dit betekent dat van elke rand slechts 9,5% bewaard is gebleven. De verdeling van het gebruiks aardewerk staat weergegeven in tabel 6.

⁴ Om uitspraken te kunnen doen over de conserveringstoestand van vondsten en het creëren van referentiemateriaal voor toekomstig onderzoek wordt van elke schervenfamilie geschat welk percentage deze uitmaakt van de complete pot. Van de potten wordt met behulp van een *rim chart* op basis van de randfragmenten een percentage berekend van het geheel. Deze methode staat bekend als *Estimated Vessel Equivalents* (geschatte aantal pot-equivalenten; Orton et al. 1993). Als een rand compleet bewaard is gebleven, is het 100%, maar bijna altijd is het minder. Bij het vondstcomplex van Oirschot worden de randpercentages afgerond op 5%.

baksel	code	n	mae	eve	datering
Pingsdorf	pi	1	1	0	900-1200
proto-steengoed	s5	2	2	0	1200-1300
steengoed	s1	2	2	0	1325-1375
steengoed glazuur	s2	49	39	0,6	1350-1850
grijsbakkend	g	20	17	0,3	1300-1500
roodbakkend	r	204	134	3,05	1300-1900
roodbakkend Maaslands	rm	12	1	0	1500-1600
witbakkend	w	5	3	0	1500-1700
witbakkend Maaslands	wm	5	2	0	1300-1500
Hafnerwaar	ha	1	1	0	1500-1600
majolica	m	8	8	0,1	1575-1700
faience	f	6	6	0	1650-1750
Europees porselein	ep	1	1	0	1800-1900
industrieel wit	iw	9	9	0,25	1775-1930
totaal		325	226	4,3	

Tabel 6. Bakselverdeling Achter Hof van Solms-Oirschot.

Daaruit blijkt de overweldigende hoeveelheid roodbakkend aardewerk. Indien gekeken wordt naar begindatering van het aardewerk valt de 16e eeuw op. Meer dan de helft van het gebruiksaardewerk heeft een begindatering in deze eeuw.

eeuw	aantal scherven	%
13 ^e -15 ^e eeuw	70	21
16 ^e eeuw	190	59
17 ^e eeuw	32	10
18 ^e eeuw	22	7
19 ^e eeuw	11	3
	325	100

Tabel 7. Gebruiksaardewerk uitgezet naar begindatering.

Daaruit kan tevens afgeleid worden dat het merendeel van het aardewerk geen connectie heeft met de Hof van Solms, maar met voorgangers daarvan.

6.2 Gebruiksaardewerk

6.2.1 late middeleeuwen

Een enkel klein fragment van Pingsdorf-aardewerk is de oudste vondst. Deze enkele scherf uit de 10e tot en met 12e eeuw geeft echter geen aanleiding de oudste bewoning tot die tijd terug te voeren. De scherf en mogelijk ook enkele fragmenten proto-steengoed uit de 13e eeuw zijn wellicht met grondverbetering of ophoging op deze plaats terecht gekomen. Het aantal scherven uit de 14e eeuw is echter dermate groot, dat aangenomen mag worden dat het terrein vanaf dan in gebruik wordt genomen.

Naast het geringe aantal scherven van drinkgerei, kannen en bekers van echt steengoed uit Siegburg (s1) en een klein deel van het steengoed met oppervlaktebehandeling (s2) uit Langerwehe, zijn vooral het grijsbakkende aardewerk en mogelijk een aantal vroege roodbakkende producten te plaatsen in deze tijd. De 13e en 14e eeuw werden binnen onze streken gekenmerkt door de opkomst van gespecialiseerde productiecentra. Die ontstonden als gevolg van de verstedelijking en een bevolkingstoename. De grote keramiekateliers waren verspreid over de Lage Landen en lagen bij steden als Leiden, Delft en Utrecht, maar ook in het nabij gelegen Brabantse gebied ('s-Hertogenbosch, Oosterhout en Bergen op Zoom). Bij het grijsbakkende aardewerk lijkt het vooral komen te betreffen (figuur 16).

Figuur 16. Randscherf van een kom van grijsbakkend aardewerk uit de 15e eeuw (g-kom; V54).

Op basis van het spaarzame gebruik en geringe dikte van het loodglazuur, stamt een deel van het roodbakkende aardewerk uit de 14e en begin van de 15e eeuw in de vorm van enkele kommen (figuur 17) en een bakpan. Hoewel het aantal grappen domineert, zijn nauwelijks reconstrueerbare vormen aangetroffen. De grappen zijn vooral herkend aan oren en kenmerkende poten. Rond 1375 begint een ontwikkeling in de vorm van de grape die een meer expressief uiterlijk krijgt met een ontwikkeling van ronde naar meer hoekige oren. Tegelijkertijd ontwikkelen poten met tenen tot klauwpoten, zoals die ook in een enkel geval in Oirschot herkend is. De onderkant van poten vertonen holtes die aan zuignappen doen denken. Het hoogtepunt van deze mode ligt rond 1400 en loopt door tot het tweede kwart van de 15e eeuw (Bartels 1999, 108.). Enkele scherven steengoed uit deze periode lijkt vooral afkomstig uit Aken met het kenmerkende, dikke en glanzende glazuur.

Figuur 17. Randscherf van een kom van roodbakend geglaazuurd aardewerk met spaarzaam glazuur aan de binnenzijde uit de 14e of het begin van de 15e eeuw (r-kom; V12).

Het kenmerkende rood- en witbakend aardewerk uit het Maasland (rm en wm) uit de late 14e tot 16e eeuw, komt vooral voor in de zuidelijke Nederlanden. De vormen bestaan vooral uit grote, brede grappen die voorzien zijn van een loodglazuur met toegevoegd mangaan. In Oirschot gaat het om (slechts) drie exemplaren.

Figuur 18. Randscherf van een bord van roodbakend geglaazuurd aardewerk met sgraffito uit de late 15e eeuw of vroege 16e eeuw (r-bor; V31).

6.2.2 De 16-e en 17e eeuw

De productie van roodbakkerd aardewerk veranderde drastisch; van huishoudniveau naar professionele industrie, waarbij het vormenspectrum veranderde en in diversiteit toenam (Bartels 1999, 105). Dit is duidelijk zichtbaar in het vormenspectrum van Oirschot. De overheersende vorm is duidelijk de grape die een enkele keer met zekerheid een type uit Bergen op Zoom betreft en een enkele keer is voorzien van een rij duimindrukken onder de rand, kenmerkend voor de periode rond 1550. Een meer complete vorm betreft een hoge grape met scherpe buikknik (r-gra-41). De overige vormen bestaan eveneens uit (eenvoudig) keukengerei als een bakpan, vergiet, pot (ook pispot), kom en papkom (r-kop) of bord als eetgerei. Een enkel (fragment van een) bord met geel glazuur en sgraffito dateert uit de late 15e of vroege 16e eeuw (figuur 18). De meeste borden, vooral onversierd, dateren uit de latere 16e en 17e eeuw.

Het witbakkend aardewerk, in de vorm van een enkel fragment van bakpan of grape uit de omgeving van Keulen (zogenaamde Hafnerwaar) betreft een duidelijk 16e-eeuwse bakselgroep. Het overige witbakkende aardewerk uit de Nederlanden (grape en papkom) komt voor tot in de 17e eeuw.

Figuur 19. Bodemscherf van een steengoed kan (S2-kan) uit Raeren uit de 16e eeuw (V12).

Het steengoed uit de 16e eeuw bestaat uit Rijnlands drink- en schenkgeri uit Keulen of Frechen, en meer vormen uit Raeren (, waaronder naast kannen als s2-kan-49 een fragment van bierbeker (s2-bek-3;) met een opvallend gebruik van zoutglazuur in paars met blauwe biezen en een enkele pispot (s2-pis-6) met blauwe versiering op de rand.

In het laatste kwart van de 16e eeuw verschijnen de eerste vormen in tinglazuur-aardewerk. Een enkele kom (m-kom) vormt zeker een vroeg stuk uit de late 16e eeuw. De meeste vormen in majolica en faience betreffen echter borden uit de 17e of vroege 18e eeuw. De roodbakkende borden uit deze periode zijn goedkopere producten uit het Nederrijnse gebied. Het steengoed uit de 17e eeuw komt uit de eerder genoemde Rijnlandse productiecentra, aangevuld met de eerste vormen uit het Westerwald.

Figuur 20. Randscherf van een bierbeker (S2-bek-3) uit Raeren uit de 16e eeuw met blauwe bies en paarse onderzijde (V29).

6.2.3 De 18e eeuw en later

Het aantal bakselgroepen en vormen uit latere tijden neemt duidelijk af (zie tabel 7). Naast roodbakkende potten en een enkele grape en kachelpan, die met de introductie van fornuizen de plaats van de grape gaat overnemen, verschijnt in de late 18e eeuw het eerste industriële aardewerk. Rond 1730 komt in Engeland de productie van deze keramiek op gang. Het zou nog tot 1765 duren voordat de eerste producten op de Nederlandse markt verschijnen (Clevis 2007). Van deze eerste industriële producten, aangeduid als *creamware* is in Oirschot slechts een handvol scherven gevonden. Pas in 1836 werd in Maastricht de eerste fabriek opgericht van Petrus Regout. In rap tempo breidde de productie uit en overspoelde de Nederlandse markt zoals ook te Oirschot, daarbij langzaam de producten uit Engeland verdrijvend. Binnen het industriële witbakkende aardewerk zijn deze producten uit Maastricht aanwezig vanaf het eerste gebruik van blind- en beeldmerken rond 1850 tot

productiefasen uit de late 19e en eerste helft van de 20e eeuw⁵ en bestaat louter uit koppen en schotels voor het drinken van koffie of thee.

6.3 Pijpaarden rookgerei

De 23 fragmenten van pijpaarden rookgerei bestaat vooral uit delen van stelen. Het betreft 20 steelfragmenten en drie (fragmenten van) ketels. Voor de datering van de fragmenten pijpaaarde is met name de ketel van belang. Kenmerken als de vorm (type), bijmerken, zijmerken en hielmerken dragen bij aan de datering van het materiaal. Bij steelfragmenten kan gekeken worden naar de dikte en versieringen, maar zijn de dateringsmogelijkheden beperkter. De vroegste steelfragmenten kunnen op basis van de dikte grofweg gedateerd worden. Met name de vroegste pijpen uit de 17e eeuw hadden een relatief dikke steel, ongeveer 1 cm in doorsnede. De steel liep van de ketel naar het mondstuk taps toe, waardoor de dikte afnam. In de loop der tijd werd de steel over zijn geheel dunner. Dunnere steelfragmenten kunnen op basis van dit kenmerk enkel grofweg gedateerd worden, omdat niet bekend is of het om een dun fragment gaat dat dicht bij de ketel zat (dus van een jonger type pijp) of dichter bij het mondstuk (zowel bij vroegere als latere exemplaren dunner).

De oudste ketel, kan op basis van model (trechter)in de tweede helft van de 17e eeuw geplaatst worden; het hielmerk is niet goed leesbaar, maar lijkt een M te betreffen. Een ketel van pijp met zijmerk, een gekroonde N, een vrij algemene en zeer populaire zijmerk-versiering die in verschillende productiecentra in Nederland gedurende het tweede deel van de 18e eeuw veelvuldig wordt toegepast.⁶ in dezelfde periode verschijnen eveneens de ronde modellen, zoals ook te Oirschot is gevonden.

6.4 Keramisch bouw materiaal en glas

Opvallend is dat voor een rijke periode als de 16e of 17e eeuw maar een enkel stuk glas is gevonden op deze locatie. het betreft een rand van een wijde beker in groen glas uit de tweede helft van de 16e of 17e eeuw.

Het keramisch bouw materiaal bestaat uit enkele fragmenten baksteen, tegels en dakpan. Van de twee bakstenen is een nagenoeg complete in lichtrood-grijze kleur en van formaat 25 x 13 x 6 cm voorzien van een zandige kalkmortel de grootste en mogelijk de oudste. Baksteenformaten kunnen lokaal leiden tot een chronotypologie, hoewel datering op basis van formaten met enige voorzichtigheid moet worden gebruikt: vaak waren in een bepaalde tijd verschillende maten gangbaar en kunnen deze bijvoorbeeld per regio zeer verschillen. De tweede steen is kleiner en van formaat ? x 9 x 5 cm en is handgevormd met slecht gesorteerde klei, waardoor een soort appelbloesem ontstaat in rood, bruin en paars.

De tegelfragmenten bestaan uit twee fragmenten van tinglazuur-wandtegels, in Oirschot zogenaamde witjes, die voorkomen vanaf de 17e eeuw en vijf fragmenten rood- en grijsbakkende vloertegels zonder glazuur. Een enkel fragment dakpan betreft een machinaal vervaardigde pan met stempel DAKPANNE uit de late 19e of vroege 20e eeuw.

⁵ Beeldmerk 70 met onderbrekingen in het kader op productiejaar bepaald (1898, Polling 2006, 14) en jongste beeldmerk 90 in gebruik van 1892 tot en met 1930 (Polling 2006, 38).

⁶ <https://www.claypipes.nl/merken/letters/n/>

6.5 Besluit

De keramische vondsten duiden op een ingebruikname van het terrein vanaf de 14e eeuw. Het jongste materiaal stamt uit de late 19e of zelfs vroege 20e eeuw. De aangetroffen bakselgroepen en vormen weerspiegelen een beeld van een doorsnee huishouden met eenvoudig kook- en tafelgerei voor met name de 16e en 17e eeuw. Het materiaal zal hoofdzakelijk samenhangen met de huizen die op het terrein van Hof van Solms gestaan hebben vóórdat dit complex in de tweede helft van de 17e eeuw gebouwd werd.

Het onderzoek heeft geen relatie met een hof van een welgestelde burger uit de 16e of 17e eeuw opgeleverd. Echter moet gesteld worden dat het sporencluster met het ontbreken van gesloten vondstcontexten als beer-en waterputten, die ongetwijfeld op het achtererf moeten hebben gelegen, daartoe ook niet bijdraagt. De helft van de vondsten is afkomstig uit de ophogingslagen en daardoor ook zeer gefragmenteerd.

7 Dierlijk botmateriaal

J.T. van Gent

7.1 Inleiding en werkwijze

Het archeologisch onderzoek te Oirschot leverde 26 dierlijke resten op. De ondergrond in het onderzoeksgebied bestaat uit dekzand, waardoor een aanzienlijk deel van het botmateriaal matig geconserveerd en sterk tot zeer sterk gefragmenteerd is. Desondanks konden alle resten tot op diersoort worden gedetermineerd, en waren snij- en haksporen op het botmateriaal nog goed zichtbaar. De volledige determinatietabel is opgenomen als bijlage 6.

Alle resten zijn met de hand verzameld tijdens het veldwerk, er zijn geen resten afkomstig uit zeefmonsters. De botten zijn geteld en gewogen. Tijdens het determineren zijn meerdere resten van één individu, zoals een uiteengevallen onderkaak, samengevoegd en geteld als één. Na deze telcorrectie bestaat de database voor dit project nog uit twaalf resten (records). Voor het bepalen van de (slacht)leeftijd van de gedomesticeerde zoogdieren is in de eerste plaats de publicatie van Habermehl gebruikt (Habermehl, 1975). Naast deze exacte leeftijdsbepalingen op basis van het gebit en het vergroeien van de epifysen kon er ook een globale schatting worden gemaakt van de leeftijd, om zo in ieder geval eventuele jonge beesten te scheiden van de volgroeide beesten.

Een uitgebreide betrouwbare analyse van de voedsleconomie ter plaatse is door het beperkte aantal resten niet mogelijk. Wel levert het botmateriaal een globale indruk op van de op de vindplaats aanwezige diersoorten.

7.2 Resultaten

Het botmateriaal is afkomstig uit drie verschillende sporen. Aan de hand van de spoordateringen op basis van het aardewerk kan het botmateriaal in twee verschillende perioden worden opgedeeld. Een overzicht van de aangetroffen diersoorten wordt weergegeven in tabel 8. aangetroffen diersoorten met het aantal resten (n) per periode..

diersoort	1300-1500	1500-1650
rund, <i>Bos taurus</i>	2	9
hond, <i>Canis familiaris</i>	-	1
totaal gedomesticeerde zoogdieren	2	10

Tabel 8. Aangetroffen diersoorten met het aantal resten (n) per periode.

Een paalkuil (S61) en een kuil (S69) zijn te dateren tussen 1300 en 1500, dus de 14e en/of 15e eeuw. De sporen hebben te maken met bewoning ter plaatse. Uit de vullingen van deze sporen zijn twee botten verzameld. Het betreft slacht- en consumptieafval, te weten een doormidden gekapt heiligbeen van een rund (V64) en een spaakbeen van een rund (V68). Het spaakbeen is deels aangevreten door een hond.

Een andere kuil staat mogelijk in verband met de sloop van het oude huis van de familie Fey, huis Vredenburg (S64). Uit de kuil komt een relatief grote hoeveelheid bot (V61). Het betreft negen runderbotten, die gezien de aanwezige snij- en haksporen geïnterpreteerd kunnen worden als slacht- en consumptieafval. Er zijn geen botten van kalfjes aanwezig, alle resten zijn van (jong)volwassen dieren. Een dijbeen is aangevreten door een hond. Dit bewijst indirect de aanwezigheid van een hond op de vindplaats, maar direct bewijs is er ook. In de kuil is een schedelfragment aangetroffen van een hond.

7.3 Conclusie

Het assemblage botmateriaal helpt bij het beantwoorden van onderzoeksvraag 13 uit het PvE, met betrekking tot de mobiele vondsten in het onderzoeksgebied. Het botmateriaal is afkomstig uit de 14e - 15e eeuw en de 16e - 17e eeuw en omvat voornamelijk resten van geslachte en gegeten runderen. Uit kuil S64 is ook een fragment van een hondenschedel geborgen. Deze hond heeft mogelijk rondgelopen op het erf van huis Vredenburg.

8 Metaal

M.H.P.M. Ruijters

8.1 Inleiding

In totaal zijn tijdens het onderzoek 11 metalen voorwerpen aangetroffen. Het gaat om zeven objecten van koperlegering en vier loden-tinnen objecten. De vondsten kunnen onderverdeeld worden in vier categorieën: munten (3), kleding (2), wapen (4) en "overig" (2).

De vondsten lijken met name in de (vroeg) nieuwe tijd te dateren, en zijn zonder uitzondering allemaal tijdens de vlakaanleg in humeuze (akker)lagen aangetroffen. Voor drie van de 11 voorwerpen is een (nauwkeurige) datering niet mogelijk, omdat ofwel onduidelijk is wat voor een voorwerp het betreft, ofwel een munt niet determineerbaar is. Hieronder worden de verschillende categorieën besproken. Een overzicht van de metalen voorwerpen is te vinden in bijlage 7.

8.2 Resultaten

8.2.1 Munten

Er zijn drie munten aangetroffen. Op één sterk gecorrodeerde munt met een diameter van 22 mm (V4) kan niets herkend worden, de datering is dan ook onbekend. V21 betreft een Reckheimse imitatie van een Utrechtse duit uit grofweg de eerste helft van de 17e eeuw.⁷ Op de voorzijde staat in een tulpenkrans de tekst TRA .REC. HEM. Op de keerzijde staat een imitatie van het wapenschild van Utrecht, met eromheen ornamentjes. De laatste munt (V24) betreft een oord uit Roermond op naam van Albrecht en Isabella. Op de voorzijde van de munt is te zien een gekroond wapenschild van Albert en Elisabeth. Op de keerzijde staat onder een kroon het Bourgondisch stokkenkruis met in het hart het wapen van Roermond, aan het wapen hangt de ramsvacht van de Orde van het Gulden Vlies.⁸ De munt dateert in 1609.

8.2.2 Kledingonderdelen

Een gegoten koperlegering kledinghaak (V23) kan in de 16e eeuw geplaatst worden (Bailey, 2004). Het is een klein exemplaar dat als een touw in de vorm van een krakeling is weergegeven (figuur 21). Het opengewerkte deel is nodig om de ketting te kunnen bevestigen. Een complete sluiting bestaat uit twee van deze haken die verbonden zijn aan een ketting. Het haakvormige uiteinde kon in de stof gestoken worden of in een speciaal aangebracht oog. Deze constructie werd gebruikt om loshangende kleding zoals een mantel of bovenkleding bij elkaar te houden. Het tweede object dat onder de categorie kleding valt betreft een ronde knoop met een staafoog. De knoop is versierd met in het midden een rond puntje en daaromheen vier Franse lelies. Knopen met een staafoog kunnen in de 16e eeuw

⁷ <http://www.uiten.nl/reckheim.html> (REC.30: duit.PL. 453-456/461-494 - DM. 226A-K-227 - PW R51.3 - V.214.7)

⁸ <https://www.teylersmuseum.nl/en/collection/coins-and-medals/tmnk-08099-oord-uit-roermond-op-naam-van-albrecht-en-isabella-soeverein-vorsten-over-de-zuidelijke-nederlanden-1598-1621>

gedateerd worden (Bartels, 1999). Met name in de tweede helft van de 16e eeuw werden knopen aangebracht op wambuis, mantel en broek.

Figuur 21. Kledinghaakje als een touw in de vorm van een krakeling uit de 16e eeuw (V23).

8.2.3 Wapentuig

Vier gegoten ronde loden kogels zijn toepasbaar geweest in verschillende typen zwartkruit vuurwapens. De twee grootse kogels (V5 en V40) hebben een diameter van 16 mm en waren geschikt voor een roer of karabijn. Twee pistoletkogels (V22 en V33) hebben een diameter van 13 mm. Eén van deze twee (V33) heeft een platte kant als gevolg van een impact. Gegoten loden kogels zijn gebruikt tussen ca.1550 en 1850 (Baart 1977, p. 444; Kist 1993, p. 117-118.).

8.2.4 Onbekende objecten

De functie en nadere datering van een koperen plaatje met een onregelmatige vorm en een rond gaatje (V30) en een klein koperlegering siernageltje met een rond kop (V25) kon niet worden bepaald.

8.3 Conclusie

In het plangebied zijn in het akkerdek enkele munten, kledingonderdelen, loden kogels en twee onbekende objecten aangetroffen. Het gaat om doorsnee vondsten die overal in stads- en dorpskernen worden aangetroffen. De meeste goed te dateren vondsten kunnen in de 16e of eerste helft van de 17e eeuw geplaatst worden, en sluiten daarmee aan bij de datering en aard van de aardewerkvondsten die bij het onderzoek zijn aangetroffen.

9 Interpretatie en waardering van de vindplaats

9.1 De vindplaats

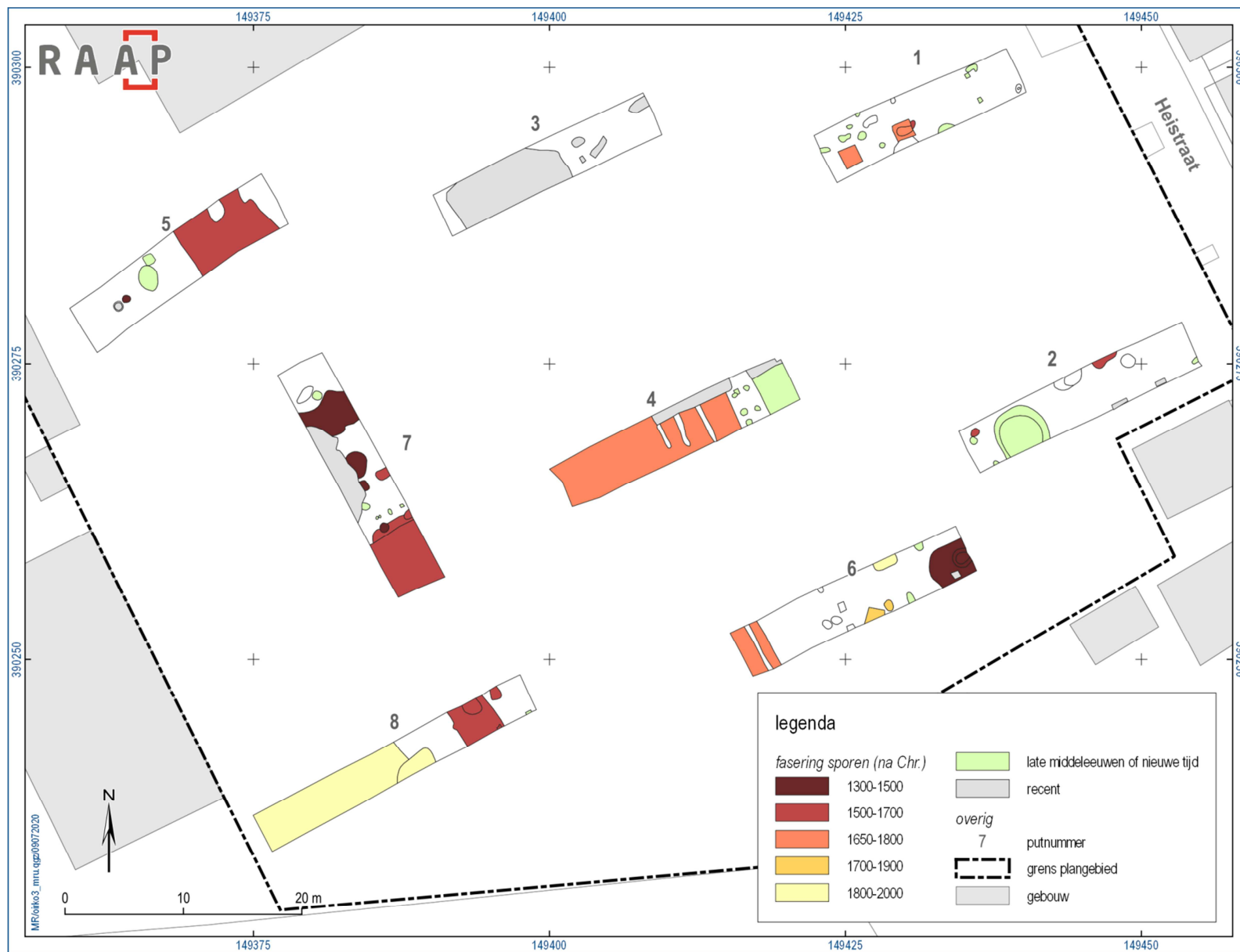
Uit het onderzoek blijkt dat het terrein vanaf de 14e eeuw in gebruik genomen is. Grondsporen met vondsten die uitsluitend in de 14e of 15e eeuw dateren, zijn redelijk goed vertegenwoordigd (n=6; tabel 9). Opvallend is dat de concentratie vondsten uit deze vroegere periode vooral in WP7 wat hoger is. Hier liggen ook enkele grondsporen (S52, S53, S54 en S61) die alleen vondsten uit de 14e en/of 15e eeuw hebben opgeleverd. Het zal bij deze sporen vermoedelijk gaan om kuilen die op de één of andere manier aan bewoning te linken zijn. Verder heeft kuil S69 in WP8 nog uitsluitend scherven uit deze periode opgeleverd. In de andere hoek van het plangebied ligt ten laatste nog waterput S39, waarin bij de vlakaanleg enkele laat-middeleeuwse scherven zijn aangetroffen. Het aantal laat-middeleeuwse scherven uit het akkerdek in deze zone is opvallend genoeg vrij gering te noemen. Omdat de waterput niet gecoupeerd is, blijft de datering onzeker.

Periode	Aantal sporen
1300-1500	6
1500-1700	9
1650-1800	5
1700-1900	1
1800-1950	4
late middeleeuwen of nieuwe tijd, 1300-1900	32
recent	4
Totaal	61

Tabel 9. Datering van de archeologische sporen. Lagen en natuurlijke verkleuringen zijn in deze tabel niet opgenomen.

Sporen die op basis van de vondsten in de 16e en/of 17e eeuw geplaatst kunnen worden zijn wat talrijker (n=9). Deze sporen liggen met name in het westelijke deel van het onderzochte gebied. Enkele sporen dateren tussen 1650 en 1800 (n=5), en zijn te koppelen aan het gebruik als tuin in het plangebied. Hieronder vallen de grondverbeteringsgreppels S38, S49 en S50 en twee kuilen (S10 en S18) in WP1. Grondsporen die eenduidig uit latere perioden (19e en 20e eeuw) dateren op basis van vondsten in de opvulling, komen maar zeer weinig voor (n=4). Het gaat daarbij om de vijver, een kuil die de vijver doorsnijdt en twee kuilen in WP6. De jonge sporen liggen dus met name langs de zuidoostelijke rand van het plangebied.

Er zijn dus sporen en vondsten gerelateerd aan bewoning uit de 14e tot en met 19e eeuw aangetroffen, waarbij de oudere perioden het beste vertegenwoordigd zijn.

Figuur 22. Overzicht van de (vermoedelijke) datering van de sporen.

9.2 Diepteligging

In vlak 1, dat meestal ergens halverwege de akkerlagen in het onderzoeksgebied is aangelegd, werden nauwelijks sporen aangetroffen. Het gaat hierbij uitsluitend om een bakstenen fundering van een soort bloembak en een kuil. De meeste sporen tekenden zich in vlak 2 af. Meestal werd vlak 2 in de top van de C-horizont aangelegd, maar enkele sporen, bijvoorbeeld puinlagen S63 en S68, tekenden zich al in de onderkant van de akkerlagen af. De hoogteligging van het archeologische niveau varieerde van 15,21 (WP2) tot 15,76 m +NAP (WP7). De diepte beneden maaiveld varieerde van 1,3 m (WP1) tot slechts 0,2 m (WP7). Met name ter hoogte van WP7 ligt het archeologische niveau dus vrij ondiep beneden maaiveld.

9.3 Vooronderzoek

In het vooronderzoek (Vaessen en Paffen, 2020) is een verwachting uitgesproken voor resten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd. Voor de periode neolithicum tot en met vroege middeleeuwen zou het kunnen gaan om nederzettingen of graven, voor de periode vanaf de volle middeleeuwen met name om nederzettingen, resten van ambachtelijke activiteiten en resten van de nieuwe tijdse tuin.

Resten uit de periode neolithicum tot en met volle middeleeuwen zijn buiten één scherfje Pingsdorf-aardewerk niet aangetroffen. Het terrein lijkt in deze periode niet (intensief) in gebruik te zijn geweest. Uit de latere perioden (late middeleeuwen en nieuwe tijd) zijn wel nederzettingssporen en resten van de tuin (vijver, grondverbeteringsgreppels e.d.) aangetroffen. De aangetroffen resten kloppen dus wel redelijk goed met de verwachting die tijdens het vooronderzoek is opgesteld.

9.4 Waardestelling

9.4.1 Algemene waarderingsystematiek

Voor de waardering is de KNA-systematiek 'Waarderen van vindplaatsen' gevolgd (KNA versie 4.1, specificatie VS06; www.sikb.nl). Daarbij worden numerieke waarden toegekend aan de verschillende waarderingsaspecten. Afhankelijk van de score is een vindplaats wel of niet behoudenswaardig (tabel 10).

De vindplaatsen worden eerst op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Ze worden op basis van hun fysieke kwaliteit als behoudenswaardig (opgraven of beschermen) aangemerkt indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (5 of 6 punten) scoren. Bij een middelmatige tot lage score (4 punten of minder) wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of het terrein toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats in principe ook behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, buiten de beoordeling vallen. Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden eveneens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

Een afweging vindt plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria: zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Belevingswaarde (schoonheid en herinneringswaarde) is slechts van belang voor zichtbare archeologische monumenten en is derhalve voor onderhavig onderzoek niet

relevant. Bij een bovengemiddelde score van 7 punten of meer voor de eerste drie criteria, wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt.

9.4.2 Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit bestaat uit de deelaspecten gaafheid en conservering. De gaafheid van de aangetroffen resten is gemiddeld te noemen. De sporen zijn voor dorpskern-begrippen niet beter of slechter bewaard dan andere vergelijkbare vindplaatsen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd: er zijn weliswaar enkele recente verstoringen aanwezig als gevolg van de sloop, maar het gebied is niet erger verstoord dan vergelijkbare vindplaatsen in dorpskernen. De conservering van de aangetroffen vondsten is vergelijkbaar met die van andere laat-middeleeuwse en nieuwe tijdse vindplaatsen. Vondsten uit het akkerdek zijn redelijk gefragmenteerd. Toch komen soms vondstconcentraties met grotere scherven onderin het akkerdek voor. Vondsten uit grondsporen zijn beter bewaard gebleven. Metaalvondsten zijn soms sterk gecorrodeerd, soms zijn ze relatief goed bewaard gebleven. In sommige sporen is het dierlijk bot uit de late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd voor dekzandbegrippen redelijk geconserveerd.

Derhalve wordt aan de gaafheid en aan de conservering een gemiddelde score toegekend.

9.4.3 Inhoudelijke kwaliteit

De inhoudelijke kwaliteit bestaat uit de deelaspecten zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde.

Resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zijn niet zeldzaam. Ze komen relatief veelvuldig voor. Aan het aspect zeldzaamheid is derhalve een lage score toegekend.

De informatiewaarde scoort hoog. Uit de betreffende periode is in Oirschot bijna niets opgegraven (ondanks de lage zeldzaamheid). Op micro-regionaal niveau is de vindplaats dus een welkome aanvulling. Verder zijn over het plangebied historische bronnen vanaf het midden van de 17e eeuw bekend. Hierdoor kunnen eigenaren (zoals de chirurgijn Arnold Fey) mogelijk aan de aangetroffen archeologische resten gekoppeld worden. De historische bronnen (geschiedenis) en archeologie kunnen elkaar op dit punt versterken, iets dat slechts bij een minderheid van de vroeg nieuwe tijdse archeologische resten mogelijk is.

Verder dient ook een hoge score aan de ensemblewaarde te worden toegekend. Het aspect ensemblewaarde is opgebouwd uit synchrone, diachrone en landschappelijke context van de vindplaats en of er contemporaine sedimenten aanwezig zijn. De synchrone (en diachrone) context bestaat uit de historische kern van Oirschot. Laat-middeleeuwse en nieuwe tijdse vindplaatsen zijn hier nog nauwelijks onderzocht, maar zijn hier wel aanwezig. De landschappelijke context hoeft vanwege de ligging in de dorpskern niet gebruikt te worden in de waardering. Goed bewaarde contemporaine sedimenten (onder de grondwaterspiegel) zijn nog niet aangetroffen, maar wel degelijk te verwachten. Hierbij valt te denken aan stuifmeel en botanische resten uit de vijver maar ook uit waterputten die stuifmeel en botanische resten kunnen bevatten uit de tijd van (oudere) bewoning én het in gebruik zijn als tuin van het onderzoeksgebied.

Op basis van de bovengemiddelde inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten, is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats (tabel 10).

waarde	criteria	scores		
		hoog	midden	laag
beleving	schoonheid	wordt niet gescoord		
	herinneringswaarde	wordt niet gescoord		
fysieke kwaliteit	gaafheid		2	
	conservering		2	
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid			1
	informatiewaarde	3		
	ensemblewaarde	3		
	representativiteit	n.v.t.		

Tabel 10. Scoretabel waardestelling van de vindplaats (tabel 5 uit de KNA).

10 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek kunnen de onderzoeksvragen uit het PvE als volgt beantwoord worden:

1. *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)? En hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Is er sprake van een plaggendek, podzol, veenvorming, etc.?*

De ondergrond in het onderzoeksgebied bestaat uit dekzand. Slechts in WP7 zijn resten van de oorspronkelijke veldpodzol aangetroffen. De natuurlijke (afgetopte) ondergrond ligt in het noordwesten circa 70 cm hoger dan in het zuidoosten. Het plangebied ligt in een zone met dekzandwelingen, natuurlijke waterlopen liggen op meer dan 2 km afstand. In het onderzoeksgebied is sprake van een akkerdek, waarin de oorspronkelijke veldpodzolbodem waarschijnlijk is opgenomen.

2. *Is in (alle delen van) het gebied sprake van een intact bodemprofiel? In welke delen van het plangebied is sprake van een recentelijk verstoord bodemprofiel?*

Het bodemprofiel is in archeologische zin redelijk intact. Hier en daar zijn enkele kleinere recente verstoringen aangetroffen. De enige grotere en diepe verstoring betreft de in 2010 gesloopte vleugel van de klooster.

3. *Is de bodemkundige situatie overeenkomstig de verwachting op basis van het vooronderzoek? Waarom wel/niet?*

Ja, net als in het vooronderzoek is overal sprake van humeuze lagen die direct op de C-horizont liggen.

4. *Is een plaggendek aanwezig? Zo ja, wat is er te zeggen over een datering, eventuele fasering, sporen van historische bodembewerking en de bodem waarop het dek is ontstaan?*

Ja, er is sprake van een akkerdek. Het dek is ontstaan in een gebied met veldpodzolen, die volledig in het akkerdek zijn opgenomen. De akkerlagen zijn op zijn laatst in de late 16e of vroege 17e eeuw omgespit. Pas vanaf deze periode neem waarschijnlijk ook de dikte van het akkerdek toe. Bijna het hele onderzoeksgebied is daarna nog in de 20e eeuw een keer opgehoogd. Onder het akkerdek zijn hier en daar ook langwerpige stroken aangetroffen, waar de bodem dieper in de C-horizont vergraven is. Deze stroken worden als grondverbetering gezien, en hebben mogelijk met het in gebruik zijn als tuin in de tweede helft van de 17e, de 18e en de 19e eeuw te maken.

5. *Wat is de dikte van het plaggendek en hoe verhoudt zich dat ten opzichte van het paleoreliëf?*

Het akkerdek exclusief recente puinlagen, is gemiddeld 92 cm dik (tussen 60 en 136 cm).

6. *Welke post-depositionele processen hebben plaatsgevonden? In hoeverre is sprake van erosie en aantasting of verstoring van archeologische resten door dit soort processen?*

De sloop van de zuidelijke vleugel van het klooster heeft op die plek (WP3) alle eventuele archeologische resten verstoord. Verder kan het diep omspitten van de tuin in de nieuwe tijd,

oudere ondiepe archeologische resten verstoord hebben. Tegelijkertijd zijn de humeuze stroken zelf weer archeologische sporen.

7. *Zijn in het onderzoeksgebied archeologische vondsten, sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja:*

- a. *Wat is de exacte aard en/of functie, omvang, datering, gaafheid, conservering, het karakter en de inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?*

Het gaat om nederzittingsresten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd, die in de zin van historische kern van Oirschot, nog buiten het plangebied doorlopen. De gaafheid en conservering is gemiddeld te noemen, de inhoudelijke kwaliteit is bovengemiddeld.

- b. *In welke mate zijn lagen en sporen op vlakken te koppelen aan profielen?*

In enkele gevallen zijn sporen in het vlak (C-horizont) al wat hoger zichtbaar in het profiel. Dat gaat meestal echter maar om 10 à 15 cm, omdat de bodem toen deze als tuin in gebruik was, natuurlijk nog vaker is omgespit tot enige diepte.

- c. *Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats?*

Op basis van de bovengemiddelde inhoudelijke kwaliteit kan de vindplaats als behoudenswaardig gewaardeerd worden.

- d. *Wat is de functionele interpretatie van de aangetroffen vondsten, sporen en structuren?*

De functionele interpretatie van vele sporen en kleine vondsten (kuilen, paalkuilen, kleine aardewerkscherven) is niet duidelijk of te achterhalen. Indien grotere zones zouden worden opgegraven, zouden misschien meer verbanden tussen verschillende sporen herkend kunnen worden. Wel wordt voorzichtig geconcludeerd dat de puinlagen met restanten van funderingen in WP7 en WP8 mogelijk samenhangen met het vroeg 17e eeuwse (of nog oudere) huis van de familie Fey.

- e. *Hoe is de horizontale en verticale spreiding van sporen, structuren en sites en wat is hun samenhang?*

Overall in het plangebied zijn wel sporen aangetroffen. De sporen uit de late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd lijken zich meer in de westelijke helft te bevinden, terwijl jongere sporen verspreid zijn aangetroffen. In verticale zin tekenen de meeste sporen zich pas af in de C-horizont of in de onderkant van het akkerdek. Om iets over de samenhang van verschillende sporen te zeggen, dienen grotere aaneengesloten zones te worden opgegraven.

- f. *Zijn er vondsten, sporen of structuren aanwezig uit verschillende perioden? Zo ja, is een relatie te leggen tussen deze verschillende fasen (continuïteit)?*

Er zijn sporen aanwezig uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Uit het aardewerk blijkt dat er een zeker mate van continuïteit vanaf circa 1300 is.

8. *Welke structuren zijn te onderscheiden? Wat is het complextype, de constructiewijze en/of de plattegrond en/of het type van de structuren? Wat is de relatieve en/of absolute datering van de structuren?*

Vermoedelijk vormt de puinlaag in WP7 en WP8 het restant van een woonhuis dat op een strookfundering was gebouwd. De puinlagen zijn nog niet verdiept, zodat over een eventuele

constructie nog weinig met zekerheid gezegd kan worden. Hoe oud het mogelijke huis is, kan ook nog niet gezegd worden. Oudere aardewerkscherven kunnen tijdens en na de sloop met het puin vermengd zijn geraakt. In ieder geval zal het huis in de latere 17e of in de 18e eeuw gesloopt zijn, zoals historische bronnen aangeven. Wanneer het huis gebouwd is, is nog niet duidelijk.

9. *Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van (moes)tuin, wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vijvers, etc?*

Ja, waarschijnlijk hebben diverse sporen met een tuin te maken. Afgezien van een 20e eeuwse ronde bakstenen structuur die als plantenbak gediend kan hebben, zijn grondverbeteringsgreppels uit de periode 1650-1800 aangetroffen. Ook de vijver die op het minuutplan van 1811-1832 staat aangegeven, is aangetroffen. Verder kunnen sporen die als kuil of paalkuil staan aangegeven ook plantgaten zijn. Een dergelijk gebruik is echter moeilijk te achterhalen.

10. *Geven de bevindingen van het onderzoek aanleiding tot een beleidsadvies (wijzigen van de huidige status [opwaarderen, afwaarderen, behouden zoals het nu is] op de gemeentelijke beleidsadvieskaart)?*

Het onderzoek heeft een behoudenswaardige archeologische vindplaats aangetoond. Het verdient de aanbeveling deze *in situ* te behouden indien dit mogelijk is.

11. *Hoe is de horizontale en verticale spreiding van sporen, structuren en sites en wat is hun samenhang?*

Zie ook vraag 7e. Overal in het plangebied zijn wel sporen aangetroffen. De sporen uit de late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd lijken zich meer in de westelijke helft te bevinden, terwijl jongere sporen meer verspreid zijn aangetroffen. In verticale zin tekenen de meeste sporen zich pas af in de C-horizont of in de onderkant van het akkerdek. Om iets over de samenhang van verschillende sporen te zeggen, dienen grotere aaneengesloten zones te worden opgegraven.

12. *Indien er geen of weinig paalsporen zijn: in welke mate kan er sprake zijn van bouwmethoden die geen of weinig sporen hebben nagelaten (stiepen, Schwellbalken, stenenrijen van vakwerkbouw)?*

Gezien de datering van het aardewerk dat is aangetroffen (vanaf 1300 na Chr.), is de kans groot dat er (ook) van bouwmethoden zonder ingegraven palen gebruik is gemaakt. Het kleine stukje strookfundering in WP8 wijst hier al op. Het is daarnaast bekend dat vanaf 1300 huizen regelmatig op poeren gefundeerd werden.

13. *Welke mobiele vondsten zijn gedaan? Om welke materialen, soorten, typen, functies, aantallen, gewichten gaat het en uit welke context komen de vondsten? Wat is de datering van de vondsten en waarop is de datering gebaseerd?*

Er is met name aardewerk aangetroffen uit de late middeleeuwen en vroege nieuwe tijd (totaal aardewerk: n=360). Ook zijn enige scherven uit latere perioden (18e en 19e eeuw) aanwezig. Daarbij gaat het om gebruikelijke baksels en vormen: kannen, borden, potten, grapes, bakstenen en tegels. De kleinere scherven komen veelal uit het akkerdek, terwijl de ingegraven grondsporen (kuilen, puinlagen, grondverbeteringsgreppels e.d.) soms ook grotere fragmenten bevatten. De metaalvondsten (n=11; kogels, munten, knoop, kledinghaakje) en het glas (n=1; beker) komen alleen uit de akkerlagen. Het dierlijk botmateriaal komt uit enkele laat-middeleeuwse en een vroeg nieuwe tijd spoor. Uit de sporen die in de late middeleeuwen zijn runderbotten aangetroffen. Het

vroeg nieuwe tijdse spoor, dat misschien aan het huis van de familie Fey te linken is, heeft naast runderbotten ook een stukje van de schedel van een hond opgeleverd. De runderbotten wijzen op de consumptie van rundvlees, de hond heeft mogelijk bij het huis van de familie Fey gehoord.

14. *Is er sprake van concentraties aardewerk en/of (vuur)stenen artefacten? Zo ja, beschrijf de horizontale en verticale spreiding van de vondsten en de mogelijke relatie met grondsporen.*

Vuursteen is niet aangetroffen. Het aardewerk dat niet aan ingegraven archeologische grondsporen is te koppelen en dus in lagen aanwezig is, kent over het algemeen een vrij gelijkmatige spreiding in het plangebied. Ter hoogte van profiel 611 in WP6 werden in de onderkant van het akkerdek de resten van twee graven aangetroffen. De jongste grave kan tussen 1525 en 1625 geplaatst worden, de andere tussen 1500 en 1600. Deze kleine vondstconcentratie kon niet aan een grondspoor worden gekoppeld.

15. *Wat is de aard en conservering van paleo-ecologische resten? In welke mate en in welke context zijn ze aangetroffen?*

Er zijn geen monsters ten behoeve van paleo-ecologisch onderzoek genomen. In sporen die tot onder het grondwater reiken zoals vijvers en waterputten (S24, S39 en S61) zullen dergelijke resten ook in onverkoelde toestand waarschijnlijk goed bewaard zijn.

16. *Zijn er nadere aanbevelingen te doen voor beleid omtrent behoud of beheer van het plangebied en de onmiddellijke omgeving?*

Het onderzoek heeft een behoudenswaardige archeologische vindplaats aangetoond. Het verdient de aanbeveling deze *in situ* te behouden indien dit mogelijk is. De behoudenswaardige archeologische resten komen voor vanaf een NAP-hoogte van circa 15,76 m en dieper. Rekening houdende met een buffer van 30 cm dik bovenop deze hoogte, zouden in het onderzoeksgebied graafwerkzaamheden en andere bodemingrepen dieper dan 16,06 m NAP vermeden moeten worden. Welke hoogte het archeologische niveau in het noordelijke deel van het plangebied (nabij de Koestraat) heeft, is onbekend. Hier zijn geen boringen gezet of sleuven gegraven.

In een kleine zone, namelijk ter hoogte van de in 2010 gesloopte vleugel van het voormalige klooster, worden geen archeologische resten meer verwacht. Behoud *in situ* of nader onderzoek is in deze zone niet meer aan de orde (zie ook hoofdstuk 12).

17. *Welk risico lopen de geconstateerde archeologische waarden door de voorgenomen verstoring? Is behoud of verder onderzoek vanuit AMZ-perspectief gewenst?*

De exacte diepte van de voorgenomen ingrepen is niet bekend omdat het exacte ontwerp (peilhoogte) van de nieuwbouw nog niet is vastgelegd. Voor wat betreft de riolering en eventueel waterberging, is dit evenmin bekend. Het risico dat de archeologische resten lopen, is derhalve op dit moment nog moeilijk in te schatten.

Behoud *in situ* is gewenst. Door het toepassen van fundering op schroefpalen ter hoogte van de nieuwbouw kan de verstoring van de aangetroffen archeologische resten beperkt blijven.

Voorwaarde is wel dat er minimaal een buffer van 30 cm bovenop het archeologische niveau gewaarborgd is. Dat betekent dat graafwerkzaamheden (ook voor de werkput van de schroefpalen) dieper dan 16,06 m NAP vermeden dienen te worden. Schroefpalen zelf mogen wel door het archeologische niveau worden geboord, mits het totale oppervlak van de schroefpalen minder dan

1% van het plangebied is. Daar waar op het achterterrein bodemingrepen (graafwerkzaamheden) dieper dan 16,06 m NAP onvermijdelijk blijken, dient een archeologische opgraving (indien niet anders mogelijk als variant archeologische begeleiding) plaats te vinden. Indien de verhardingen en nieuwbouw op dezelfde peilhoogte komen als de Heistraat (circa 16,70 m NAP), is behoud voor een groot deel van het achterterrein vermoedelijk wel te realiseren.

Voor wat betreft het noordelijke deel van het plangebied (waar nu Hof van Solms staat) kunnen over de diepte of hoogteligging van het archeologische niveau geen uitspraken gedaan worden. Hier heeft immers geen onderzoek plaatsgevonden. Opvallend is wel dat het maaiveld in het noordelijke deel van het plangebied circa 80 cm hoger ligt dan het maaiveld in het reeds onderzochte gedeelte. Omdat hier ook archeologische resten verwacht worden, is ook hier behoud *in situ* gewenst. De bodemingrepen blijven in het noordelijke deel van het plangebied waarschijnlijk zowel in het horizontale vlak als in het verticale vlak redelijk beperkt. Het wordt geadviseerd hier bij bodemingrepen dieper dan 30 beneden maaiveld een opgraving uit te voeren.

18. Welke strategische en methodische aanbevelingen kunnen worden gegeven voor vervolgonderzoek?

Het is nog onduidelijk óf en waar eventueel vervolgonderzoek dient plaats te vinden. Dit kan pas als de definitieve bouwplannen en exacte ontgravingsdieptes bekend zijn, zodat kan worden bepaald of een opgraving aan de orde is, en zo ja, welke zones opgegraven zouden moeten worden.

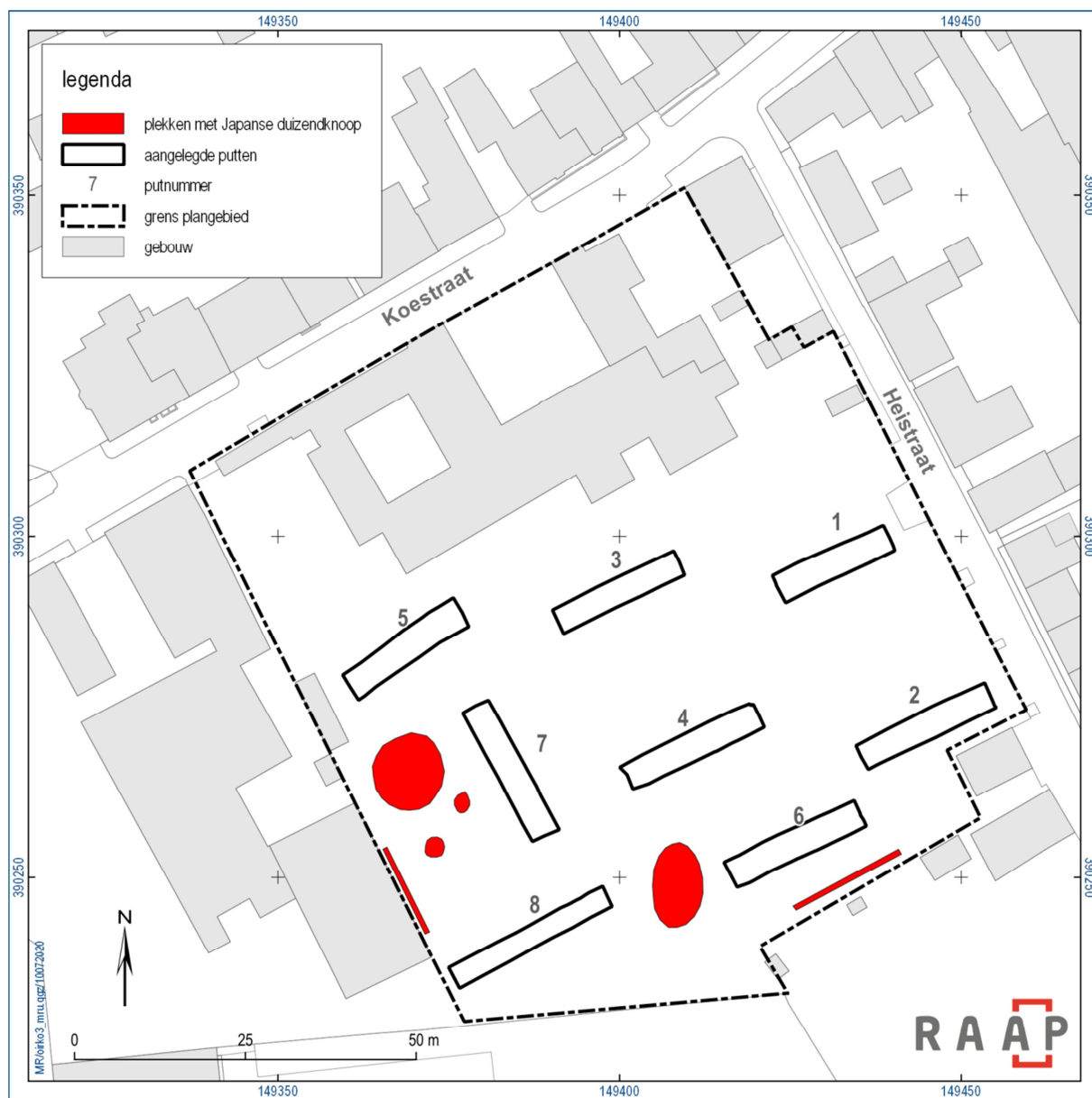
Bij een mogelijk vervolgonderzoek dient (mogelijk) nog rekening te worden gehouden met de Japanse Duizendknoop die op het achterterrein plaatselijk voorkomt. Het bestrijden van deze ongewilde plant is een moeizaam en duur proces. Waar deze voorkomt, kan de bodem niet zomaar geroerd worden of in depot gelegd worden; dit kan verdere verspreiding van deze plant immers in de hand werken (figuur 23). Indien een vervolgonderzoek aan de orde is, dienen met de onkruidbestrijders goede afspraken gemaakt te worden, zodat de bestrijding van de plant geen gevaar loopt.

Hoewel het apart documenteren van een eerste vlak weinig (relevante) sporen in het akkerdek heeft opgeleverd, is het werken in twee (of drie) opgravingsvlakken ter hoogte van het mogelijke huis van Fey wenselijk. Als voor een integrale aanpak in twee vlakken gekozen wordt, dan dient het eerste vlak dus niet ver boven het tweede vlak te liggen. Bovendien verdient het de aanbeveling het mogelijke huis eerst helemaal in het vlak (in één opgravingsput) bloot te leggen alvorens eventuele coupes en vlakverdiepingen worden uitgevoerd. Een puttenplan dient hier dus rekening mee te houden.

Een proefsleuvenonderzoek of opgraving uitvoeren in het noordelijke deel van het plangebied is vanwege de aanwezige (tuin)muurtjes, opstallen en verhardingen en ook omdat het gebouw gewoon in gebruik is, nu niet mogelijk. Hoewel het niet zeker is op welke diepte hier archeologische resten aanwezig zijn, verdient het de aanbeveling om bij bodemingrepen dieper dan 30 cm, een archeologische opgraving (variant archeologische begeleiding) uit te voeren, conform het geldende archeologische beleid in de historische kern van Oirschot.

19. Indien geen archeologische resten worden aangetroffen: Is er een verklaring voor het ontbreken van archeologische resten?

Niet van toepassing.

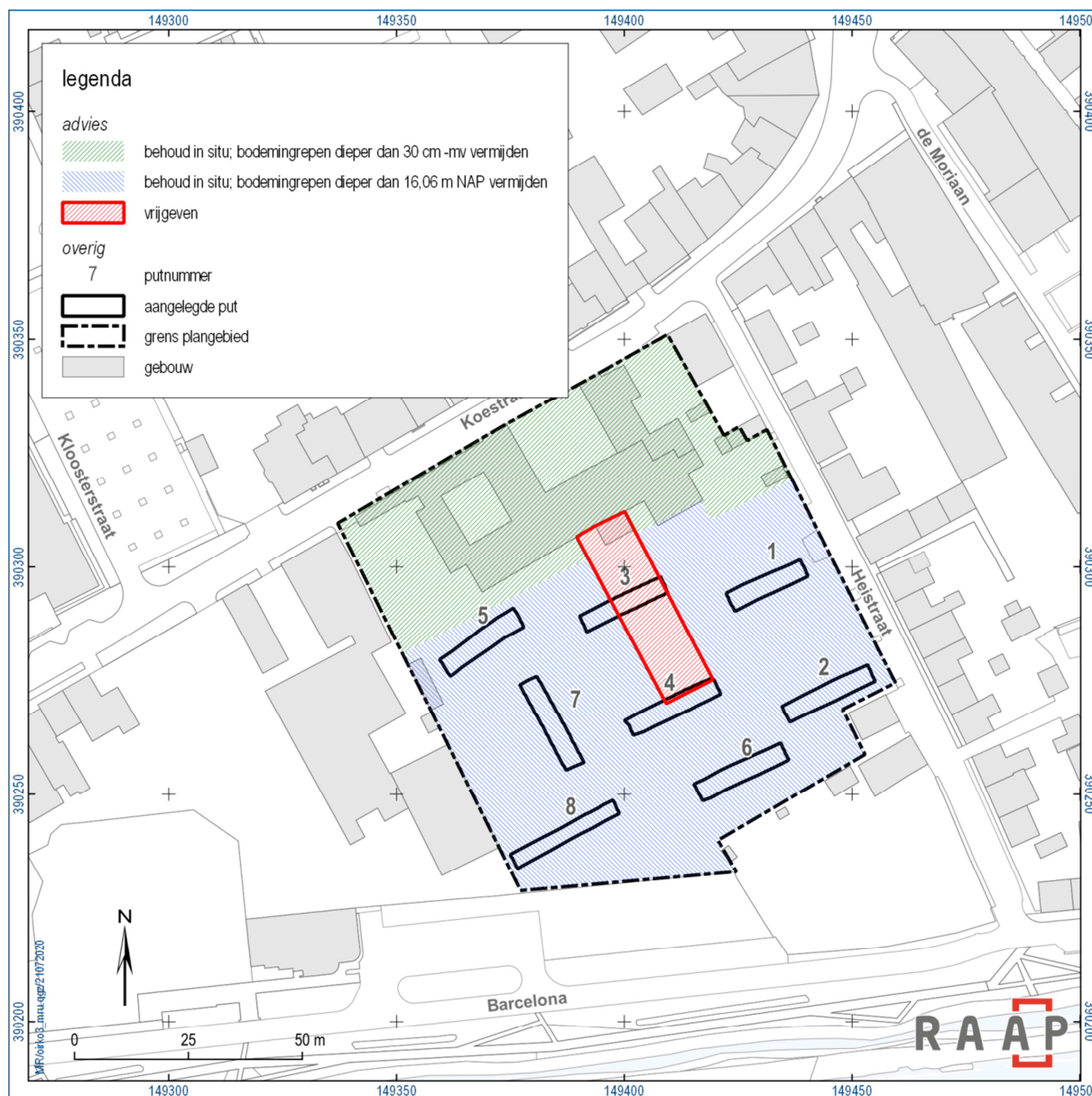
Figuur 23. Plekken met Japanse Duizendknoop in het plangebied. Hier mag de grond niet zomaar geroerd worden om verdere verspreiding van de ongewilde plant te voorkomen. Ligging spots Japanse Duizendknoop op basis gedigitaliseerd kaartje Weedfree.

11 Conclusie

De sporen en vondsten duiden op de aanwezigheid van een vindplaats. Het gaat hierbij om nederzettingsresten vanaf de 14e eeuw. Ter hoogte van putten 7 en 8 zijn bovendien mogelijk de resten van het huis van de familie Fey uit de eerste helft van de 17e eeuw aangetroffen. Een waterput in de nabijheid van Heistraat 1 hoort misschien bij het historische erf dat hier gelegen is, of bij een erf dat direct ten noordwesten hiervan (aan de Heistraat) heeft gelegen. In ieder geval zal de waterput niet bij het huis van de familie Fey horen, daarvoor is de afstand wel erg groot. Buiten de bewoningssporen zijn nog resten aangetroffen die met de tuin te maken hebben die op het achterterrein van Hof van Solms gelegen heeft. Daarbij gaat het om een vijver, mogelijke grondverbeteringsgreppels, maar ook een aantal sporen die als kuil of paalkuil zijn aangemerkt horen mogelijk bij de tuin.

12 Selectieadvies

Op basis van het onderzoek en de waardering van de vindplaats, kan slechts een klein deel van het plangebied worden vrijgegeven. Het gaat om de zone waar tot 2010 de zuidelijke vleugel van het kloostercomplex heeft gelegen (figuur 24). Hier is de bodem bij de sloop in 2010 diep verstoord geraakt, waarbij archeologische resten verloren zijn gegaan.

Figuur 24. Advieskaart.

Het overige deel van het plangebied kan niet worden vrijgegeven. Hier dient in principe behoud *in situ* te worden nagestreefd. Omdat de definitieve ontgravingsdieptes nog niet vastliggen, kunnen nog geen gerichte adviezen gegeven worden. Op het achterterrein is de hoogte van het archeologische niveau

vastgesteld. Dat ligt op 15,76 m NAP of iets dieper. Rekening houdende met een buffer van 30 cm op het archeologische niveau, dienen bodemingrepen dieper dan 16,06 m NAP op het achterterrein vermeden te worden. Indien wel dieper dan 16,06 m NAP gegraven dient te worden, zal gekeken moeten worden welke delen nader onderzocht moeten worden door middel van een opgraving, eventueel in de vorm van de variant archeologische begeleiding.

Langs de Koestraat is de hoogteligging van het archeologische niveau onbekend (groen gearceerd op figuur 24). Vooralsnog zijn hier maar beperkte bodemingrepen voorzien. Voor deze zone kan slechts het algemene advies gegeven worden dat bodemingrepen dieper dan 30 cm vermeden dienen te worden. Indien wel dieper dan 30 cm gegraven dient te worden, dan kunnen de mogelijk relatief beperkte ingrepen vermoedelijk het best onderzocht worden door middel van een opgraving, variant archeologische begeleiding.

Literatuur

- Baart, J. et al., 1977. Opgravingen in Amsterdam. Twintig jaar stadskernonderzoek, Haarlem.
- Bailey, G., 2004. Buttons and Fasteners 500BC - AD1840. Witham.
- Bartels, M., 1999. Steden in scherven / Cities in sherds: vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900). Zwolle/Amersfoort.
- Bult, E.J., 2011. Dateringsmogelijkheden van Pingsdorfaardewerk met behulp van de publicatie van Sanke, in H. Clevis (eds), Assembled articles 4: Symposium on medieval and post-medieval ceramics, Zwolle 16 and 17 september 2010. Zwolle, 169-190.
- Clevis, H. & J. Kottman, 1989. Weggegooid en teruggevonden: aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750. Kampen.
- Clevis, H., 2007. Opgeruimd staat netjes: keukengoed en tafelgerei van een bouwhuis van de Kranenburg (1840-1865). Zwolle.
- Habermehl, K.-H., 1975. Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren, 2. Auflage. Berlin/Hamburg.
- Hannemaaijer, M., 2017. Bureau voor Archeologie Rapport 505. Barcelona, Oirschot, gemeente Oirschot: een bureauonderzoek. Utrecht.
- Kist, J.B., 1993. Wapens en toebehoren. in: Lenting, J.J., Gangelen van, H., Westing van, H. Schans op grens. Bourtangerbodenvondsten 1580-1850, Sellingeren.
- Lijten, J.P.J., 1991. Het Hof van Solms. Campinia 21 (1991): 3-16.
- Orton, C., P. Tyers & A. Vince 1993: Pottery in Archaeology, Cambridge.
- Polling, A. 2006. Maastrichtse ceramiek. Merken en dateringen, Lochem.
- Speetjens, G., 1991. De archeologie van Oirschot. In: H.J.M. Mijland, L.M. van Hout, J.P.J. Lijten (red.). Oog op Oirschot. Oirschot: 11-16.
- Vaessen, R.A. & N.A.M.C.F. Paffen, 2020. Plangebied Achterterrein Hof van Solms te Oirschot, gemeente Oirschot; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-rapport 4373. Weesp.
- Vaessen, R.A., 2020. Programma van Eisen plangebied Achterterrein Hof van Solms te Oirschot, gemeente Oirschot. Archeologisch proefsleuvenonderzoek. RAAP-Programma van Eisen 2265, Weesp.
- Verhoeven, A.A.A., 1986. Middeleeuwse waterputten uit Oirschot. Campinia 16: 82-85.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood gearceerd). Inzet: ligging in Nederland (ster).	7
Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op het kadastrale minuutplan (1811-1832). In het zuidwesten is de oude visvijver nog te zien.	11
Figuur 3. Situatieschets van het Hof van Solms na 1660 (naar Lijten, 1991: 4).	12
Figuur 4. De zuidelijke vleugel van het hof van Solms in 1919 (boven) en na de sloop in 2010 (onder).	14
Figuur 5. Overzicht van de proefsleuven en de locatie van de gedocumenteerde profielen.	16
Figuur 6. Storthopen van het naastgelegen plangebied ter hoogte van WP8.	17
Figuur 7. Aanleg van het vlak in WP3 met behulp van een graafmachine met een gladde bak.	18
Figuur 8. Bodemopbouw van profiel 211 in WP2.	20
Figuur 9. Allesporenkaart vlak 1.	24
Figuur 10. Allesporenkaart vlak 2.	25
Figuur 11. S38 (donkerbruinrijke brede banen) in het vlak van WP4. Tussen de delen van het spoor zijn nog smalle stukjes van de lichtgeelrijke tot lichtgeelbruine C-horizont bewaard gebleven.	26
Figuur 12. Vijver (WP8) en andere sporen geprojecteerd op het minuutplan van circa 1811-1832.	27
Figuur 13. Waterput S39 in WP6, vlak 2.	28
Figuur 14. Bakstenen fundering S28 in WP5, vlak 1.	29
Figuur 15. Puinlaag S63 in WP8 in coupe langs de putwand.	30
Figuur 16. Randscherf van een kom van grijsbakkend aardewerk uit de 15e eeuw (g-kom; V54).	33
Figuur 17. Randscherf van een kom van roodbakkend geglaazuurd aardewerk met spaarzaam glazuur aan de binnenzijde uit de 14e of het begin van de 15e eeuw (r-kom; V12).	34
Figuur 18. Randscherf van een bord van roodbakkend geglaazuurd aardewerk met sgraffito uit de late 15e eeuw of vroege 16e eeuw (r-bor; V31).	34
Figuur 19. Bodemscherf van een steengoed kan (S2-kan) uit Raeren uit de 16e eeuw (V12).	35
Figuur 20. Randscherf van een bierbeker (S2-bek-3) uit Raeren uit de 16e eeuw met blauwe bies en paarse onderzijde (V29).	36
Figuur 21. Kledinghaakje als een touw in de vorm van een krakeling uit de 16e eeuw (V23).	42
Figuur 22. Overzicht van de (vermoedelijke) datering van de sporen.	44
Figuur 23. Plekken met Japanse Duizendknoop in het plangebied. Hier mag de grond niet zomaar geroerd worden om verdere verspreiding van de ongewilde plant te voorkomen.	53
Figuur 24. Advieskaart.	55

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	8
Tabel 2. Overzicht van voorgaande voor het plangebied relevante onderzoeken.	8
Tabel 3. Overzicht van de (voormalige) bebouwing in het plangebied vanaf circa 1660.	15
Tabel 4. Aantal sporen per spoorcategorie.	23
Tabel 5. Aantal fragmenten per materiaalcategorie.	31

Tabel 6. Bakselverdeling Achter Hof van Solms-Oirschot.	32
Tabel 7. Gebruiksaardewerk uitgezet naar begindatering.	32
Tabel 8. Datering van de archeologische sporen. Lagen en natuurlijke verkleuringen zijn in deze tabel niet opgenomen.	43
Tabel 9. Scoretabel waardestelling van de vindplaats (tabel 5 uit de KNA).	47

Bijlagen:

- Bijlage 1. Tijdschaal
- Bijlage 2. Sporenlijst
- Bijlage 3. Vondstenlijst
- Bijlage 4. Kolomprofielen
- Bijlage 5. Determinatie keramiek, baksteen en glas
- Bijlage 6. Determinatie dierlijk bot
- Bijlage 7. Determinatie metaal

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Recente tijd			1945
Nieuwe tijd		C	1850
		B	1650
		A	1500
Middeleeuwen		Laat B	1250
		Laat A	1050
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd		Laat	270
		Midden	70 na Chr.
		Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

tabel1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Sporenlijst

Vullingen

Textuur

Code	Omschrijving
X	niet benoemd
Z	zand

Zand en grindmediaan

Code	Omschrijving
-	niet van toepassing
MF	matig fijn

Kleur

lijst van codes die in willekeurige combinaties gebruikt kunnen worden

Code	Omschrijving
L	licht
D	donker
U	bruin
Y	grijs
E	geel
Z	zwart
O	oranje
W	wit
R	rood
P	paars
A	blauw
G	groen

Humus

Code	Omschrijving
-	geen humusbijmenging
h1	zwak humeus
h2	matig humeus
h3	sterk humeus

Puin

Code	Omschrijving
-	geen puin
BT	beton
MB1	modern baksteen, enkel fragment
RB1	rood baksteen, enkel fragment
RB2	rood baksteen, fragmenten
RB3	rood baksteen, veel fragmenten
RB3	rood baksteen, ondoordringbaar

Mortel

Code	Omschrijving
0	afwezig
1	mortel
11	spikkels kalkmortel
13	veel brokken kalkmortel

Verbrande leem (huttenleem)

Code	Omschrijving
0	afwezig
1	enkel fragment
2	fragmenten

Houtskool

Code	Omschrijving
0	afwezig
1	enkele spikkel
2	spikkels

spoor	vulling	vormcoupe	diepte (cm)	interpretatie	beginperiode	eindperiode	textuur	mediaan	humus	kleur	gekleet	houtskool	verbrande leem	puin	mortel
1	0	n.v.t.	0	recente verstoring	recent	recent	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB3	0
2	0	n.v.t.	0	recente verstoring	recent	recent	X			DUY		0	0	BT	0
3	0	onregelmatig	10	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY		1	0		0

spoor	vulling	vormcoupe	diepte (cm)	interpretatie	beginperiode	eindperiode	textuur	mediaan	humus	kleur	gevekt	houtschool	verbrande leem	puin	mortel
3	1	onregelmatig	10	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF		DUY	LEY	0	0		0
4	0	hoekig	14	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		1	0		0
5	0	hoekig	23	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		1	0		0
5	1	hoekig	23	paalkuil	1300	1900	Z	MF		UE	YW	0	0		0
6	0	onregelmatig	29	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	YU	EU	1	0		0
6	1	onregelmatig	29	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	EUY	0	0		0
7	0	onregelmatig	20	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
8	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	DUY	LEY	0	0		0
9	0	kom	24	kuil	1500	1700	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
9	1	kom	24	kuil	1500	1700	Z	MF		LEY	DUY	0	0		0
10	0	vlak	48	kuil	1650	1800	Z	MF	h1	DUY	LY	0	0		0
10	1	vlak	48	kuil	1650	1800	Z	MF		LY	DUY	0	0		0
10	2	vlak	48	kuil	1650	1800	Z	MF	h2	DUY	LY	0	0	RB1	0
11	0	onregelmatig	10	natuurlijke laag	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
12	0	onregelmatig	14	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
13	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY	LEY	1	0		0
14	0	puntvormig	20	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		1	0		0
15	0	kom	12	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	LEY	1	0		0
16	0	kom	14	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	LEY	1	0		0
17	0	kom	21	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	LEY	1	0	RB1	0
17	1	kom	21	kuil	1300	1900	Z	MF		LEY	DUY	0	0		0
18	0	vlak	32	kuil	1650	1800	Z	MF	h1	UE	DUY	0	0		0
18	1	vlak	32	kuil	1650	1800	Z	MF	h2	DUY	EY	0	0		0
19	0	onregelmatig	8	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	LEY	1	0		0
20	0	kom	12	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
21	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	DUY	LEY	0	0		0
22	0	onregelmatig	50	kuil	1500	1700	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
23	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
23	1	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	DUY	LEY	0	0		0
24	0	n.v.t.	0	vijver	1300	1900	Z	MF	h1	U	DUY	0	0		0
24	1	n.v.t.	0	vijver	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
25	0	kom	20	kuil	1500	1700	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
26	0	onregelmatig	27	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
27	0	onregelmatig	30	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DUY	LEY	0	0		0
28	0	hoekig	24	fundering	1900	2000	Z	MF	h1	DUY	DYU	0	0		0
28	1	hoekig	24	fundering	1900	2000	X			RU		0	0		0
29	0	n.v.t.	0	begraven bouwvoor	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY	DYU	0	1	RB2	0
29	1	n.v.t.	0	begraven bouwvoor	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	UY	DYU	1	1	RB3	0
29	2	n.v.t.	0	begraven bouwvoor	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	DYU	LY	1	0	RB3	0
30	0	kom	21	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU		0	0		0
30	1	kom	21	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
31	0	vlak	60	grondverbeteringsgreppel	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
32	0	kom	20	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DYU		0	0		0
32	1	kom	20	paalkuil	1300	1900	Z	MF		Y	EY	0	0		0
33	0	vlak	14	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU		0	0		0
33	1	vlak	14	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU	EUY	0	0		0
34	0	onregelmatig	18	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DY		0	0		0
35	0	kom	16	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU	EUY	1	0		0
36	0	onregelmatig	27	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	YU	EUY	0	0		0

spoor	vulling	vormcoupe	diepte (cm)	interpretatie	beginperiode	eindperiode	textuur	mediaan	humus	kleur	geflekt	houtschool	verbrande leem	puin	mortel
37	0	kom	20	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU	EUY	0	0		0
38	0	vlak	48	grondverbeteringsgreppel	1650	1800	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB2	0
39	0	n.v.t.	0	waterput	1300	1500	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB2	0
39	1	n.v.t.	0	waterput	1300	1500	Z	MF	h3	ZU		0	0		0
39	2	n.v.t.	0	waterput	1300	1500	Z	MF		LEY	DUY	0	0		0
40	0	onregelmatig	12	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
41	0	kom	82	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
41	1	kom	82	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
41	2	kom	82	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
41	3	kom	82	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
41	4	kom	82	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
42	0	kom	4	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
43	0	vlak	28	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
43	1	vlak	28	kuil	1800	1900	Z	MF		LEY	DUY	0	0		0
43	2	vlak	28	kuil	1800	1900	Z	MF	h1	DU	LEY	0	0		0
44	0	vlak	22	kuil	1700	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
45	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DYU	LEY	0	0		0
46	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	LEY	DUY	0	0		0
47	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h1	LEY	DUY	0	0		0
48	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
49	0	vlak	60	grondverbeteringsgreppel	1650	1800	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
50	0	vlak	80	grondverbeteringsgreppel	1650	1800	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0		0
51	0	onregelmatig	20	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU	UE	0	0	RB1	0
51	1	onregelmatig	20	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	YU	UE	0	0		0
52	0	n.v.t.	0	grondverbeteringsgreppel	1300	1500	Z	MF	h2	DUY	LEY	0	0	RB1	0
53	0	onregelmatig	44	kuil	1300	1500	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
54	0	kom	35	kuil	1300	1500	Z	MF	h2	DUY		1	0	RB1	0
55	0	kom	30	kuil	1500	1700	Z	MF	h1	DYU	EU	1	0	RB1	0
55	1	kom	30	kuil	1500	1700	Z	MF	h1	DYU	EU	0	0		0
56	0	kom	20	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	LE	0	0		0
57	0	kom	17	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	LE	0	0		0
58	0	puntvormig	30	paalkuil	1300	1900	Z	MF		Y	UY	0	0		0
59	0	kom	10	paalkuil	1300	1900	Z	MF		DUY	LE	0	0	RB1	0
60	0	kom	30	paalkuil	1500	1700	Z	MF		DUY	LE	1	0	RB3	0
61	0	kom	34	paalkuil	1300	1500	Z	MF		DYU	LEU	1	0	RB2	0
61	1	kom	34	paalkuil	1300	1500	Z	MF	h1	DUY	EUY	0	0		0
62	0	n.v.t.	0	vijver	1800	1950	Z	MF	h2	DUY		2	2	RB2	0
62	1	n.v.t.	0	vijver	1800	1950	Z	MF	h1	DUY	LE	0	0	RB1	0
63	0	vlak	28	puinlaag	1500	1700	Z	MF	h1	YU	RU	0	0	RB5	13
63	1	vlak	28	puinlaag	1500	1700	Z	MF	h2	DUY	LE	0	0	RB3	1
63	2	vlak	28	puinlaag	1500	1700	X			RU		0	0		0
64	0	kom	25	kuil	1500	1700	Z	MF	h1	DUY		0	0	RB5	11
65	0	n.v.t.	0	kuil	1800	1950	Z	MF	h2	DUY	ZU	0	0	RB1	0
66	0	onregelmatig	1	natuurlijke verkleuring	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY	ZU	0	0	RB1	0
67	0	onregelmatig	32	kuil	1300	1900	Z	MF	h1	UY	EUY	0	0		0
67	1	onregelmatig	32	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY	EUY	0	0		0
67	2	onregelmatig	32	kuil	1300	1900	Z	MF		LYU	UY	0	0		0
68	0	n.v.t.	0	puinlaag	1500	1700	Z	MF	h2	DU	DUY	0	0	RB3	11
68	1	n.v.t.	0	puinlaag	1500	1700	Z	MF	h1	DU	LEY	0	0		0

spoor	vulling	vormcoupe	diepte (cm)	interpretatie	beginperiode	eindperiode	textuur	mediaan	humus	kleur	gevekt	houtskool	verbrande leem	puin	mortel
69	0	onregelmatig	35	kuil	1300	1500	Z	MF	h2	DUY	LEU	0	0		0
70	0	n.v.t.	0	kuil	1300	1900	Z	MF	h2	DUY		0	0	RB1	0
71	0	vlak	70	grondverbeteringsgreppel	1500	1700	Z	MF	h2	DUY		0	0		0
72	0	hoekig	84	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	DYU	LEY	1	0		0
72	1	hoekig	84	paalkuil	1300	1900	Z	MF	h1	LEY	DUY	0	0	RB1	0
5000	0	n.v.t.	0	natuurlijke laag	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF		LEY		0	0		0
8000	0	n.v.t.	0	begraven bouwvoor	n.v.t.	n.v.t.	Z	MF	h2	DUY		2	1	RB1	0
9999	0	n.v.t.	0	recente verstoring	recent	recent	Z	MF		DUY	LEY	0	0	MB1	0

Bijlage 3. Vondstenlijst

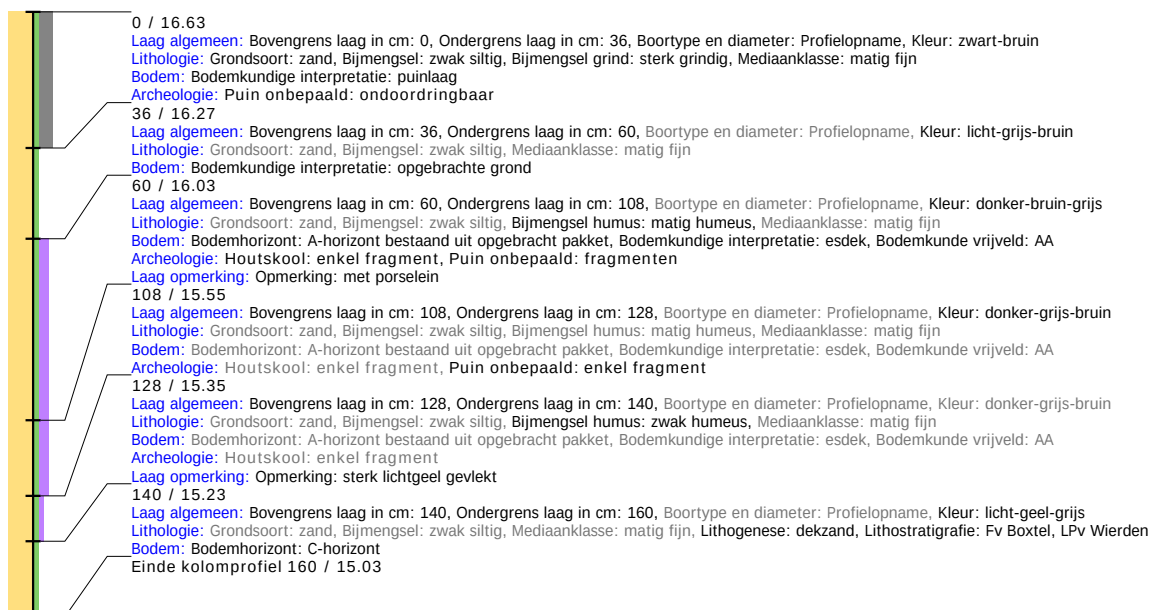
vondst	spoor	vulling	put	vlak	verzamelwijze	materiaal	aantal	gewicht (gram)	opmerking
1	8000	0	1	1	machinale aanleg vlak	keramiek	5	59	
2	8000	0	1	1	machinale aanleg vlak	keramiek	3	7	
3	8000	0	1	1	machinale aanleg vlak	keramiek	3	39	
4	8000	0	1	1	metaaldetectie	metaal	1	4	munt
5	8000	0	1	1	metaaldetectie	metaal	1	23	kogel
6	8000	0	2	1	machinale aanleg vlak	keramiek	6	24	waarvan 2 pijpstelen
7	8000	0	2	1	machinale aanleg vlak	keramiek	5	26	waarvan 2 pijpstelen (waarvan 1 versierd)
8	8000	0	2	1	machinale aanleg vlak	keramiek	4	33	
9	8000	0	2	1	machinale aanleg vlak	keramiek	3	19	waarvan 2 pijpstelen
10	8000	0	1	2	machinale aanleg vlak	keramiek	1	16	
11	17	0	1	2	machinale aanleg vlak	keramiek	1	9	
12	8000	0	2	2	machinale aanleg vlak	keramiek	19	770	
13	25	0	2	2	couperen	keramiek	24	975	
14	22	0	2	2	couperen	keramiek	1	11	
15	8000	0	4	1	machinale aanleg vlak	keramiek	1	2	
16	8000	0	5	1	machinale aanleg vlak	keramiek	3	43	
17	29	0	5	1	machinale aanleg vlak	keramiek	4	75	
18	8000	0	5	1	machinale aanleg vlak	keramiek	6	134	
19	8000	0	5	1	machinale aanleg vlak	keramiek	8	159	
20	8000	0	5	1	machinale aanleg vlak	keramiek	4	49	
21	8000	0	5	1	metaaldetectie	metaal	1	1	muntje
22	8000	0	5	1	metaaldetectie	metaal	1	11	kogel
23	8000	0	5	1	metaaldetectie	metaal	1	2	sluiting kledingstuk
24	8000	0	5	1	metaaldetectie	metaal	1	4	munt goed leesbaar
25	8000	0	5	1	metaaldetectie	metaal	1	3	
26	10	0	1	2	afwerken	keramiek	5	39	waarvan 1 pijpsteel
27	9	0	1	2	afwerken	keramiek	1	12	
28	18	1	1	2	couperen	keramiek	3	14	
29	8000	0	6	1	machinale aanleg vlak	keramiek	15	203	waarvan een pijpsteel
30	8000	0	6	1	metaaldetectie	metaal	1	6	
31	8000	0	6	1	machinale aanleg vlak	keramiek	7	234	steengoed en roodbakend geglaazuurd
32	8000	0	6	1	machinale aanleg vlak	keramiek	6	92	waarvan 1 pijpsteel
33	8000	0	6	1	metaaldetectie	metaal	1	11	kogel
34	8000	0	6	1	machinale aanleg vlak	keramiek	10	54	waarvan 3 pijpstelen en 1 pijpkop
35	8000	0	6	1	metaaldetectie	metaal	1	5	knoop
36	8000	0	7	1	machinale aanleg vlak	keramiek	2	43	
37	8000	0	7	1	machinale aanleg vlak	keramiek	1	15	
38	8000	0	7	1	machinale aanleg vlak	keramiek	7	110	
39	8000	0	8	1	machinale aanleg vlak	keramiek	3	46	waarvan 1 versierde pijpsteel
40	8000	0	8	1	metaaldetectie	metaal	1	31	kogel
41	8000	0	5	1	couperen	keramiek	7	144	met 1 pijpsteel
42	38	0	4	2	machinale aanleg vlak	keramiek	4	32	
43	38	0	4	2	machinale aanleg vlak	keramiek	2	31	
44	38	0	4	2	machinale aanleg vlak	keramiek	3	17	
45	38	0	4	2	machinale aanleg vlak	keramiek	1	2	
46	62	0	8	2	machinale aanleg vlak	keramiek	2	26	

vondst	spoor	vulling	put	vlak	verzamelwijze	materiaal	aantal	gewicht (gram)	opmerking
47	63	0	8	2	machinale aanleg vlak	keramiek	24	1079	
48	64	0	8	2	machinale aanleg vlak	keramiek	2	42	
49	68	0	7	2	machinale aanleg vlak	keramiek	5	178	
50	54	0	7	2	machinale aanleg vlak	keramiek	2	5	
51	53	0	7	2	machinale aanleg vlak	keramiek	15	146	
52	52	0	7	2	machinale aanleg vlak	keramiek	6	65	
53	71	0	5	2	machinale aanleg vlak	keramiek	1	31	
54	50	0	6	2	machinale aanleg vlak	keramiek	5	78	waarvan 1 pijpsteel
55	45	0	6	2	machinale aanleg vlak	keramiek	1	12	
56	44	0	6	2	machinale aanleg vlak	keramiek	22	94	waarvan 7 pijpkopjes en steeltjes
57	43	0	6	2	machinale aanleg vlak	baksteen	4	120	
58	39	0	6	2	machinale aanleg vlak	keramiek	5	37	
59	8000	0	6	2	schaven profiel	keramiek	21	705	profiel 611
60	64	0	8	2	couperen	keramiek	41	891	
61	64	0	8	2	couperen	dierlijk bot	19	376	
62	64	0	8	2	couperen	baksteen	5	1257	
63	41	4	6	2	couperen	keramiek	7	94	
64	61	0	7	2	couperen	dierlijk bot	2	99	dierlijk bot
65	61	0	7	2	couperen	keramiek	3	10	
66	60	0	7	2	couperen	keramiek	1	9	
67	55	0	7	2	couperen	keramiek	2	4	
68	69	0	5	2	couperen	dierlijk bot	1	35	dierlijk bot
69	69	0	5	2	couperen	keramiek	5	47	
70	8000	0	6	1	machinale aanleg vlak	glas	1	3	
71	63	0	8	2	machinale aanleg vlak	baksteen	1	2915	

Bijlage 4. Kolomprofielen

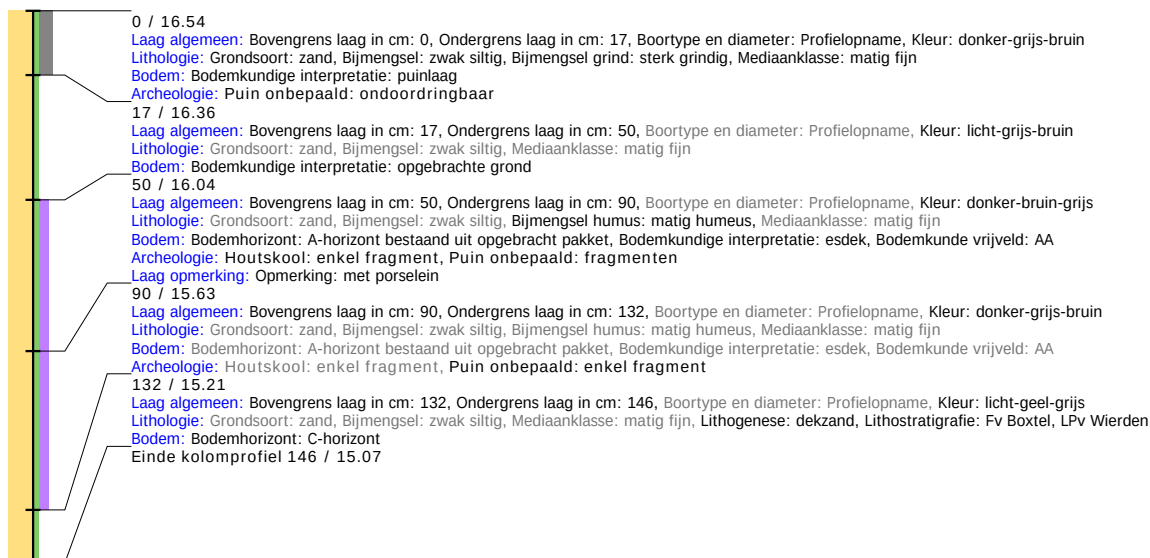
Kolomprofiel: OIRKO3_111

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 111, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 160
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149437.78, Y-coördinaat in meters: 390301.518, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.633, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

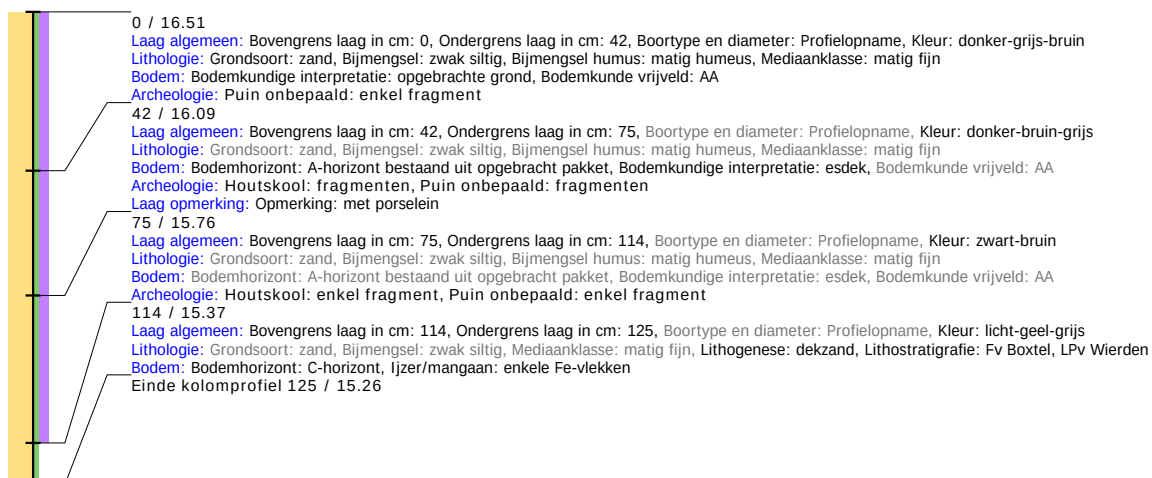
Kolomprofiel: OIRKO3_112

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 112, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 146
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149423.102, Y-coördinaat in meters: 390294.949, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.535, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

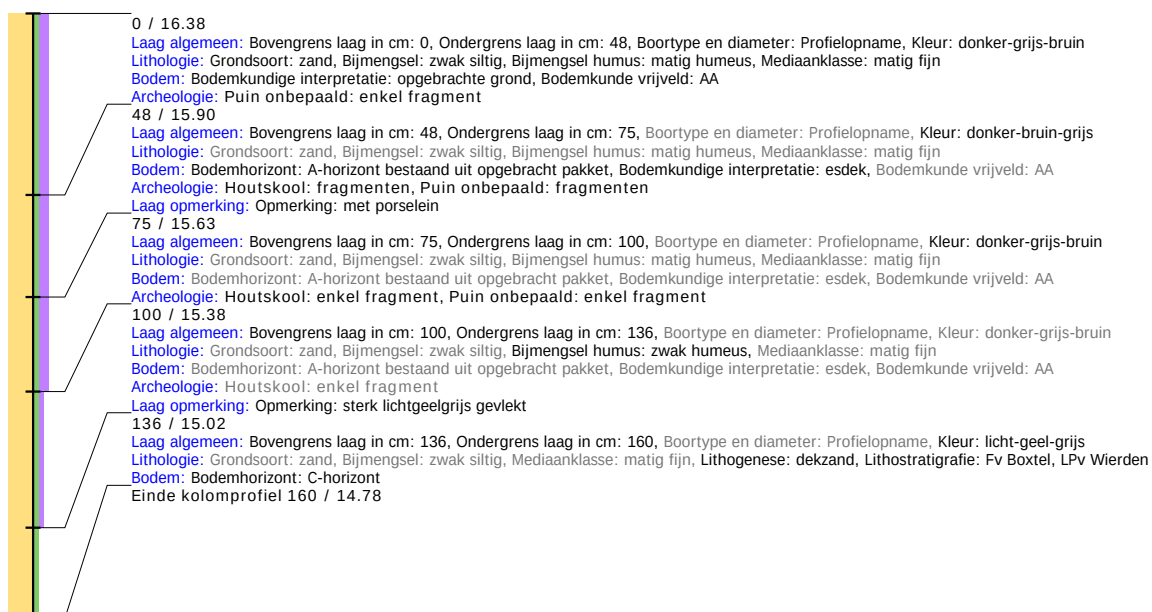
Kolomprofiel: OIRKO3_211

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 211, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 125
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149452.263, Y-coördinaat in meters: 390278.048, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.506, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

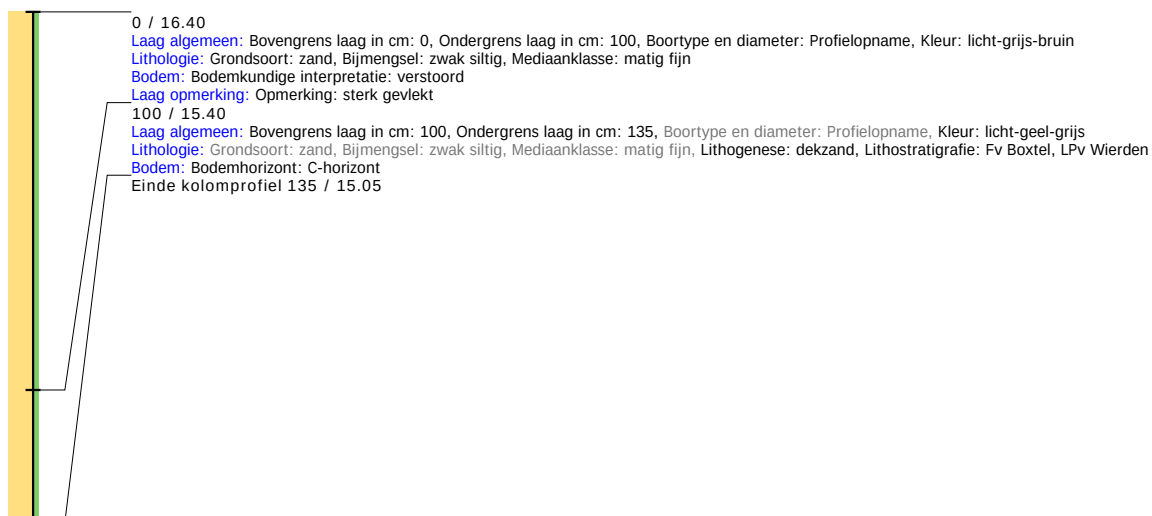
Kolomprofiel: OIRKO3_212

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 212, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 160
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149434.862, Y-coördinaat in meters: 390270.025, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.376, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

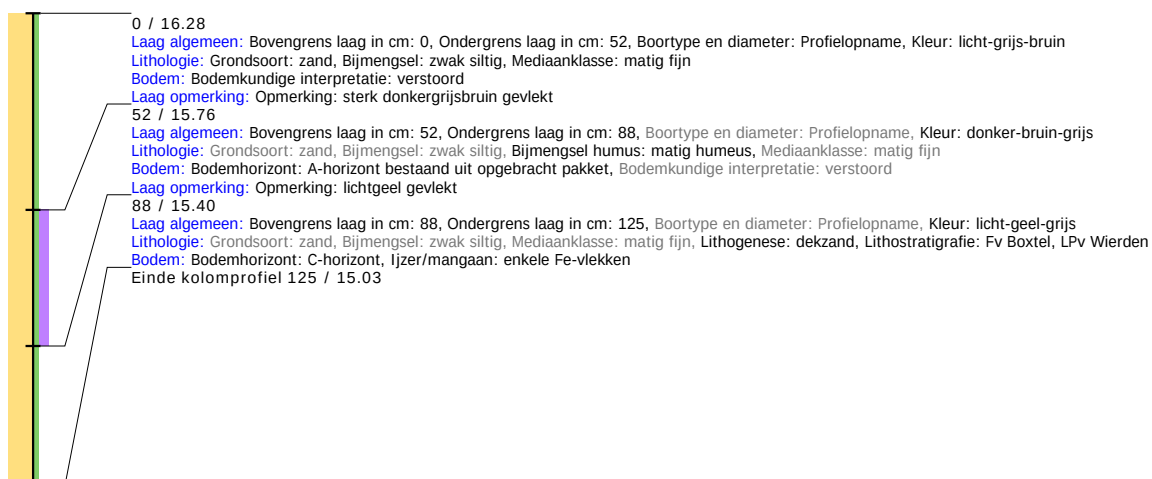
Kolomprofiel: OIRKO3_311

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 311, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 135
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149406.167, Y-coördinaat in meters: 390297.295, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.402, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

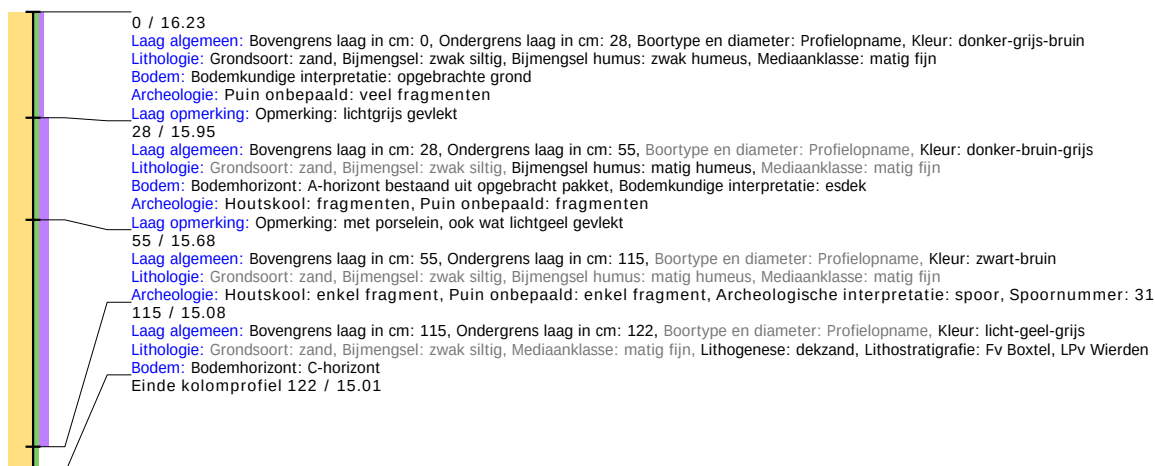
Kolomprofiel: OIRKO3_312

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 312, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 125
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149391.04, Y-coördinaat in meters: 390289.943, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.279, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

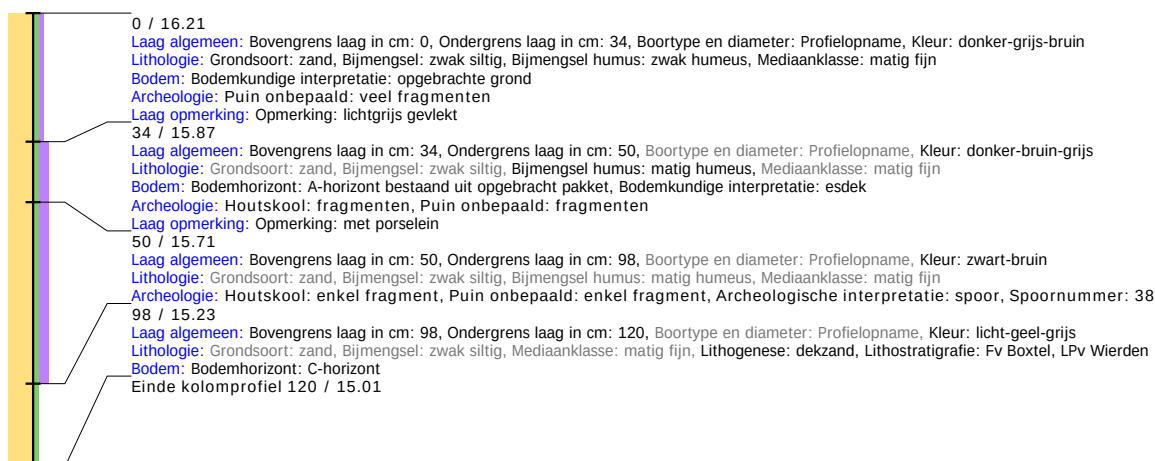
Kolomprofiel: OIRKO3_431

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 431, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 122
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149420.676, Y-coördinaat in meters: 390271.471, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.23, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

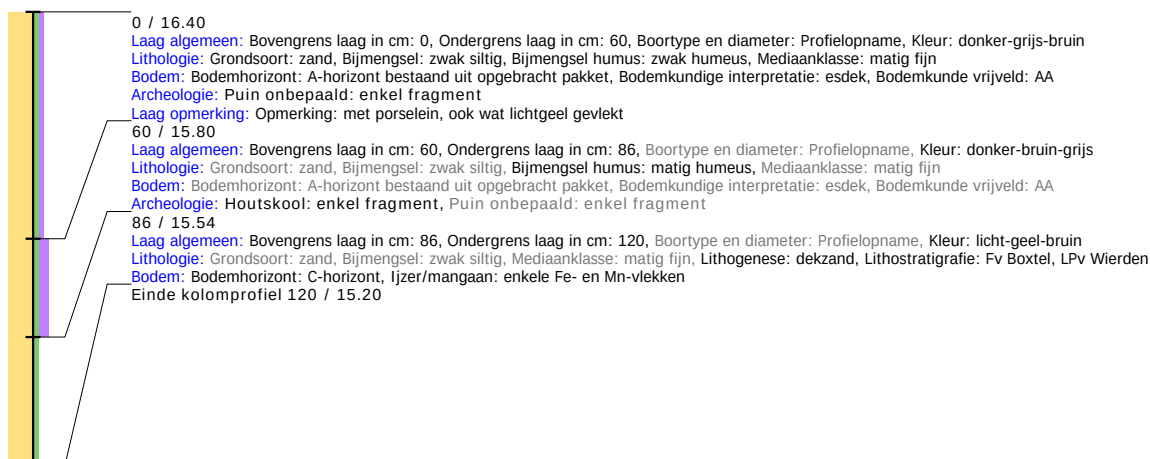
Kolomprofiel: OIRKO3_432

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 432, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149403.013, Y-coördinaat in meters: 390262.941, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.207, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

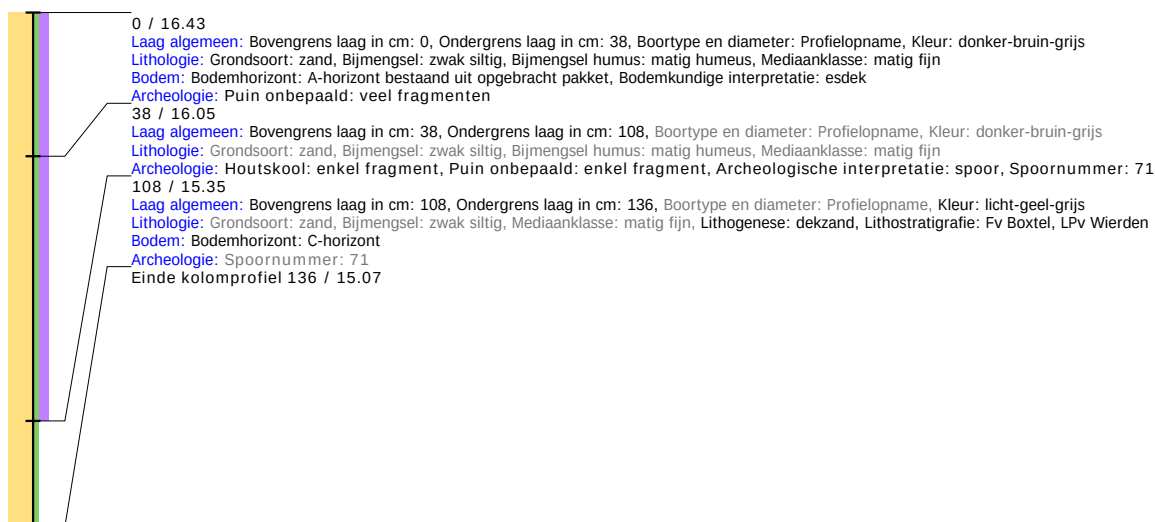
Kolomprofiel: OIRKO3_511

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 511, Beschrijver(s): MRU, Datum: 03-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149360.221, Y-coördinaat in meters: 390280.485, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.403, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

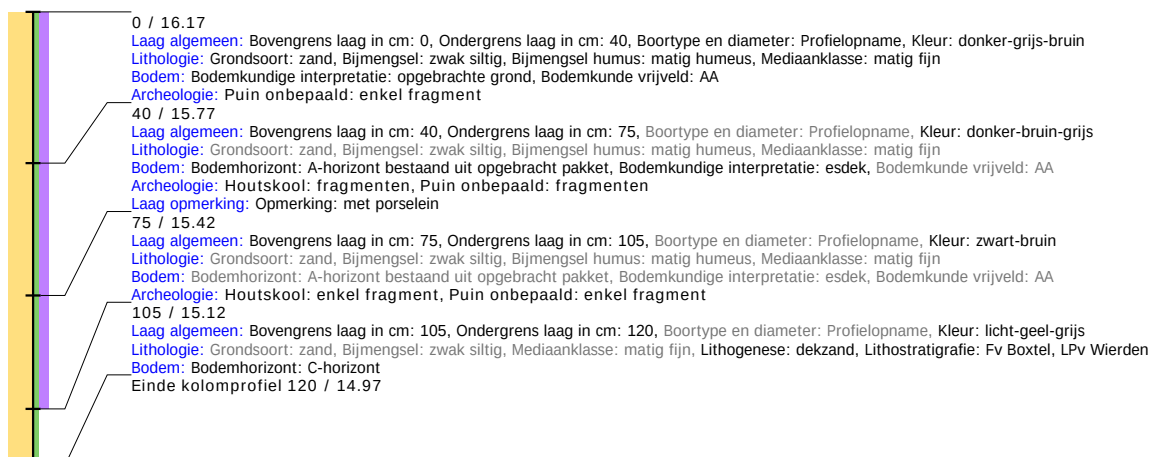
Kolomprofiel: OIRKO3_531

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 531, Beschrijver(s): MRU, Datum: 03-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 136
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149377.338, Y-coördinaat in meters: 390286.16, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.433, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

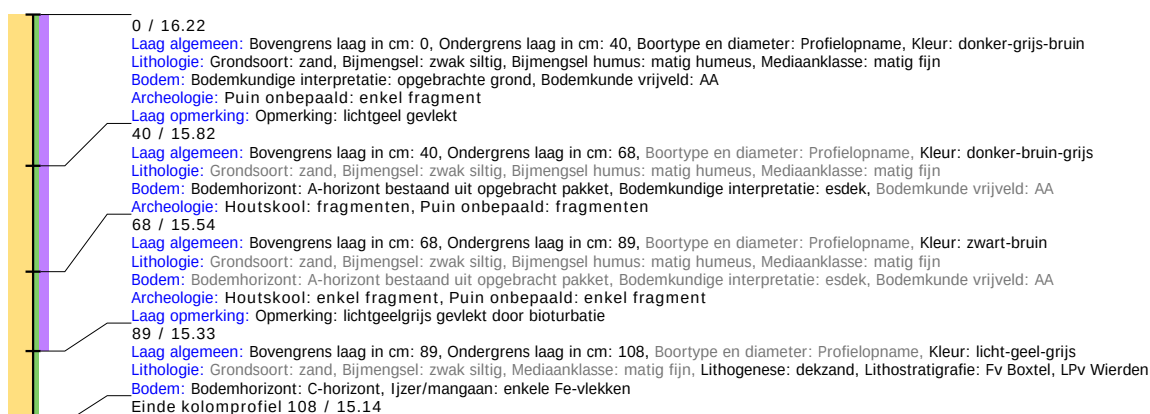
Kolomprofiel: OIRKO3_611

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 611, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149433.54, Y-coördinaat in meters: 390261.216, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.168, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

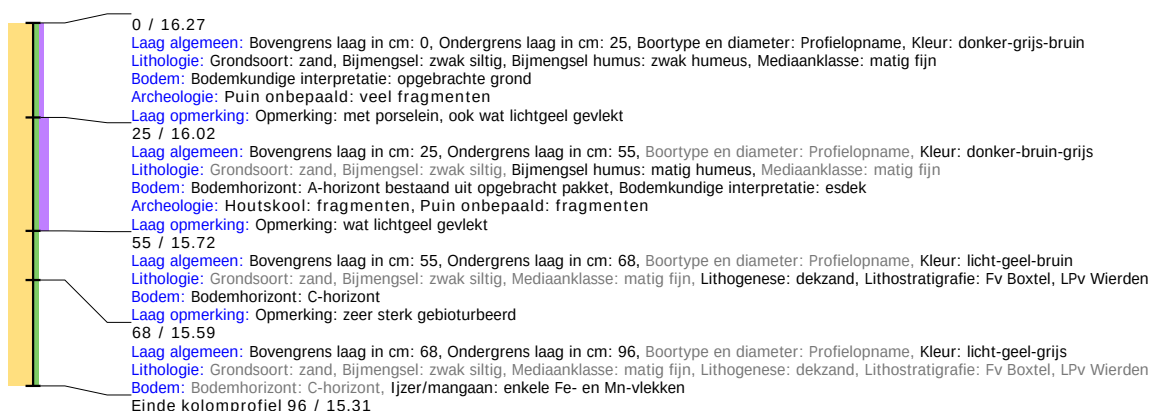
Kolomprofiel: OIRKO3_631

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 631, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 108
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149420.52, Y-coördinaat in meters: 390249.706, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.221, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

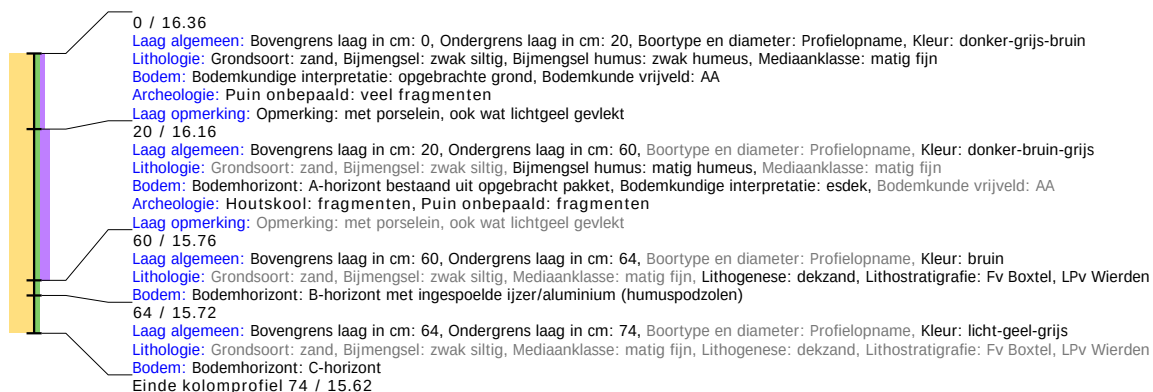
Kolomprofiel: OIRKO3_721

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 721, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 96
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149390.831, Y-coördinaat in meters: 390258.29, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.268, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

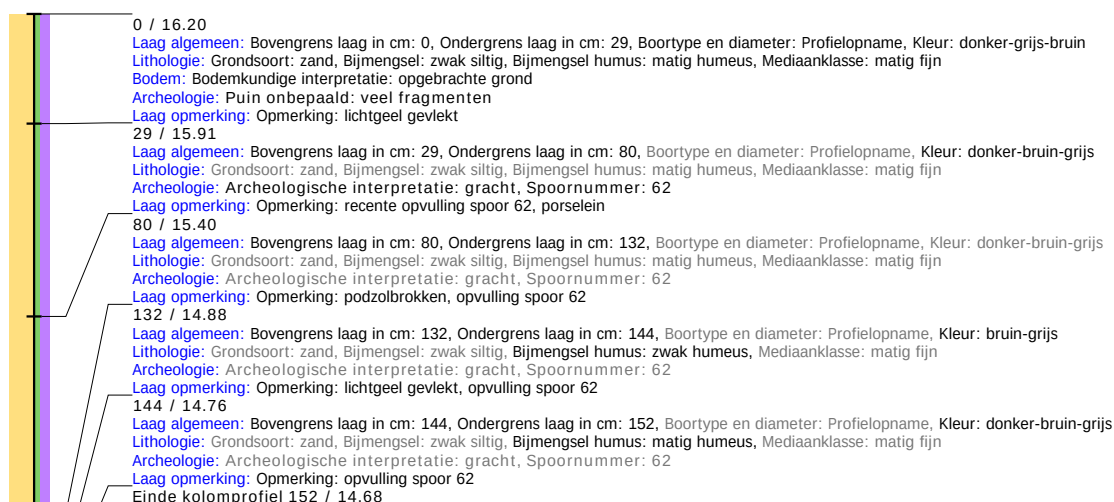
Kolomprofiel: OIRKO3_741

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 741, Beschrijver(s): MRU, Datum: 01-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 74
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149377.205, Y-coördinaat in meters: 390273.144, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.36, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

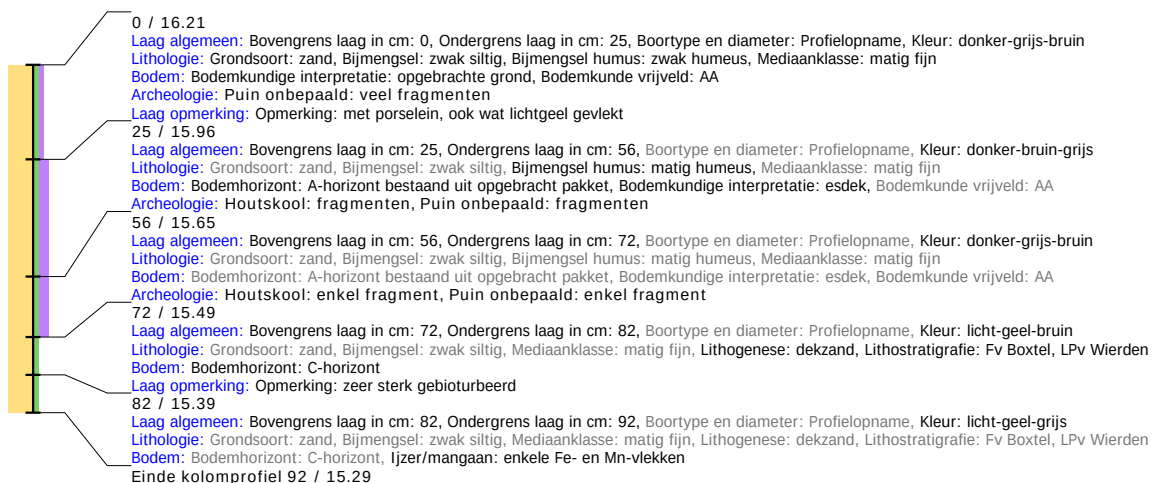
Kolomprofiel: OIRKO3_831

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 831, Beschrijver(s): MRU, Datum: 03-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 152
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149377.372, Y-coördinaat in meters: 390234.048, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.203, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

Kolomprofiel: OIRKO3_832

Kop algemeen: Projectcode: OIRKO3, Boornummer: 832, Beschrijver(s): MRU, Datum: 03-04-2020, Doel boring: archeologie - waardering, Einddiepte boring in cm: 92
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 149398.367, Y-coördinaat in meters: 390245.273, Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL),
 Hoogte maaiveld in meters: 16.206, Precisie hoogte: 1 cm, Referentieveld hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: GPS
Plaats: Provincie: Noord-Brabant, Gemeente: Oirschot, Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontw. bv, Uitvoerder: RAAP Zuid

Bijlage 5. Determinatie keramiek, baksteen en glas

vondstnummer	spoornummer	materiaal	bakselcode deventer systeem	vormtype en volgnummer deventer systeem	totaal aantal	minimum aantal exemplaren	pot-equivalenten	diameter	begindatering	einddatering	opmerking
1	8000	keramiek	iw	kop	2	2	0,15	7	1800	1900	
1	8000	keramiek	r	pot	2	1			1700	1900	geen lg
1	8000	keramiek	s2	pot	1	1			1650	1750	Westerwald; hor worstoor
2	8000	keramiek	iw		1	1			1800	1900	Engeland?
2	8000	keramiek	s2		2	2			1500	1650	Frechen
3	8000	keramiek	g	kom/pot	1	1			1300	1500	
3	8000	keramiek	r	pot	1	1			1550	1700	brrood lg, uitw
3	8000	keramiek	s2	kan	1	1			1600	1700	Rijnland
6	8000	keramiek	iw	kop	1	1	0,05		1800	1900	
6	8000	keramiek	pijp		2	2			1650	1800	dikke steel, 1x radering
6	8000	keramiek	r		2	2			1500	1700	
6	8000	keramiek	s2	pot	1	1			1650	1800	Rijnland
7	8000	keramiek	ep		1	1			1800	1900	bl versiering
7	8000	keramiek	pijp		2	2			1650	1800	dikke steel, 1x radering
7	8000	keramiek	r	gra	1	1			1700	1900	
7	8000	keramiek	r	kap	1	1			1750	1900	zw lg
8	8000	keramiek	iw	kop	1	1	0,05		1800	1900	Engeland? Bl sponswerk
8	8000	keramiek	r	kop	1	1			1500	1700	papkom
8	8000	keramiek	s2	kan	2	2			1600	1750	Rijnland
9	8000	keramiek	pijp		2	2			1650	1800	dikke steel
9	8000	keramiek	r	gra	1	1	0,1	15	1600	1700	Bergen Op Zoom-type
10	8000	keramiek	m	bor	1	1			1600	1700	bl floraal
11	8000	keramiek	r	gra	1	1			1500	1600	lg; inw sprzm lg
12	8000	keramiek	r	kom	1	1	0,2	30	1300	1500	inw sprzm lg
12	8000	keramiek	r		10	3			1300	1500	sprzm lg
12	8000	keramiek	s2	kan	1	1			1400	1500	Aken; kleine kan
12	8000	keramiek	s2	kan	7	1			1500	1600	Raeren; bolle kan op standvlak
13	25	keramiek	r	bak	1	1	0,1	25	1500	1600	
13	25	keramiek	r	ver	3	1	0,15	20	1500	1600	inw lg; gevlekt
13	25	keramiek	r		4	4			1500	1600	
13	25	keramiek	r	bor	3	3	0,35	25	1575	1700	Nederrijn? onversierd
13	25	keramiek	rm	gra	12	1			1500	1600	lg/mangaan; grote grape, rand ontbreekt
14	22	keramiek	r		1	1			1500	1600	Rood Maaslands? ongegl gra of pot
15	8000	keramiek	iw		1	1			1800	1900	
16	8000	keramiek	g		1	1			1300	1500	
16	8000	keramiek	s2	kan-49cf	2	1			1575	1600	Raeren
17	29	keramiek	g	kom/pot	1	1			1300	1500	opgelegde band
17	29	keramiek	r	kop	2	2			1500	1700	inw lg; gevlekt/groen
17	29	keramiek	s2	kan	1	1			1525	1600	Raeren; op standvlak
18	8000	keramiek	m	bor	1	1	0,05		1600	1700	bl floraal

vondstnummer	spoornummer	materiaal	bakselcode deventer systeem	voortype en volgnummer deventer systeem	totaal aantal	minimum aantal exemplaren	pot-equivalenten	diameter	begindatering	einddatering	opmerking
18	8000	keramiek	r	gra	3	3			1500	1700	
18	8000	keramiek	r	kom/kop	1	1			1575	1650	Nederrijn; ringeloor inw
18	8000	keramiek	r	bor	1	1	0,05		1600	1700	
19	8000	keramiek	r		6	6			1500	1700	
19	8000	keramiek	s2	kan	1	1			1550	1650	Frechen
19	8000	keramiek	s2	pot-6cf	1	1			1800	1850	Langerwehe
20	8000	keramiek	g	kom	2	2	0,05		1300	1500	
20	8000	keramiek	r		1	1			1500	1700	West-Brabant
20	8000	keramiek	s2	kan	1	1			1500	1600	Raeren; lintoor
26	10	keramiek	g		1	1			1300	1500	grote vorm, vst?
26	10	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dikke steel
26	10	keramiek	r		2	2			1300	1500	sprzm lg
26	10	keramiek	s2		1	1			1350	1450	Langerwehe
27	9	keramiek	r		1	1			1500	1700	
28	18	keramiek	bkr	tegel	1	1			1650	1800	witje
28	18	keramiek	r		2	2			1300	1500	sprzm lg
29	8000	keramiek	f	bor	2	2			1650	1750	
29	8000	keramiek	ha	bak/gra	1	1			1500	1600	beroet
29	8000	keramiek	m	bor	1	1	0,05		1600	1700	
29	8000	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dunne steel, beroet
29	8000	keramiek	r	gra	5	2			1500	1600	sprzm lg, beroet
29	8000	keramiek	r	bor	4	4	0,2		1575	1700	Nederrijn? onversierd
29	8000	keramiek	s2	bek-3	1	1	0,05		1500	1600	Raeren; blauwe bies en paarse onderzijde
31	8000	keramiek	r	bor	1	1	0,05		1500	1600	vroeg bord, sgraff, geel en br
31	8000	keramiek	r		4	4			1500	1700	
31	8000	keramiek	r	bor	1	1			1600	1700	Nederrijn; concentr
31	8000	keramiek	s2	kan/pot	1	1			1600	1700	Frechen; op standvlak
32	8000	keramiek	f	bor	1	1			1650	1750	bl landsch?
32	8000	keramiek	g	kom	1	1	0,05		1300	1500	
32	8000	keramiek	m	bor	1	1			1600	1700	
32	8000	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dikke steel
32	8000	keramiek	r		1	1			1500	1700	Rood Maaslands?
32	8000	keramiek	s2		1	1			1500	1600	Frechen of Keulen
34	8000	keramiek	f		1	1			1650	1750	
34	8000	keramiek	m	kom	1	1			1800	1900	
34	8000	keramiek	m	kom	1	1			1575	1650	
34	8000	keramiek	pijp		1	1	0,5		1650	1700	kleine trechterv ketel, hielmerk M?
34	8000	keramiek	pijp		3	3			1650	1700	2x dunne, 1x dikke steel
34	8000	keramiek	r	bor	2	2			1500	1700	1x slib
34	8000	keramiek	s2	kan	1	1			1400	1500	Aken
36	8000	keramiek	f	kom	1	1			1650	1700	
36	8000	keramiek	r		1	1			1600	1700	
37	8000	keramiek	g	kom/pot	1	1			1300	1500	
38	8000	keramiek	iw		1	1			1775	1850	Engeland; creamware

vondstnummer	spoornummer	materiaal	bakselcode deventer systeem	voormtype en volgnummer deventer systeem	totaal aantal	minimum aantal exemplaren	pot-equivalenten	diameter	begindatering	einddatering	opmerking
38	8000	keramiek	r		4	3			1700	1900	
38	8000	keramiek	s2	stp	1	1			1600	1700	Raeren; knikker of stop
38	8000	keramiek	s2		1	1			1600	1700	Rijnland
39	8000	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dikke steel, radering
39	8000	keramiek	r	bor	1	1	0,05		1600	1700	dikke ringeloor
39	8000	keramiek	r		1	1			1700	1900	pot of grape, uitw lg
41	8000	keramiek	g	kom	1	1	0,05		1300	1500	
41	8000	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dikke steel
41	8000	keramiek	r	bor	1	1	0,05	25	1550	1650	tranend lg, geeloranje slib
41	8000	keramiek	r	pot	2	2			1700	1900	
41	8000	keramiek	s2		2	2			1600	1700	Rijnland
42	38	keramiek	r		2	2			1500	1700	
42	38	keramiek	s2		2	2			1500	1600	Rijnland
43	38	keramiek	s1	kan	1	1			1325	1375	Schinveld-Brunssum
43	38	keramiek	s2	pis-6cf	1	1	0,1	20	1550	1600	Raeren
44	38	keramiek	f		1	1			1650	1700	
44	38	keramiek	r		1	1			1500	1700	inw lg
44	38	keramiek	s2		1	1			1500	1600	Rijnland
45	38	keramiek	r		1	1			1500	1700	slibvers
46	62	keramiek	iw	bor	1	1			1892	1930	Maastrichts; beeldm90
46	62	keramiek	iw	kop	1	1			1898	1898	Maastrichts; beeldm70
47	63	keramiek	r	gra	2	2	0,1		1500	1600	Bergen Op Zoom-type
47	63	keramiek	r	gra	11	4	0,15	15	1500	1700	
47	63	keramiek	r	pot	8	4			1500	1700	oa opvallend gevlekt lg
47	63	keramiek	s2	kan	3	2			1550	1650	Raeren
48	64	keramiek	r	pis	2	1	0,05		1550	1650	
49	68	keramiek	r	gra	1	1			1550	1650	
49	68	keramiek	r	kop	1	1	0,05		1550	1650	slibmeander
49	68	keramiek	s2	kan	1	1			1450	1550	Schinveld-Brunssum; engobe/zoutgl
49	68	keramiek	s2	spi-2	1	1	0,45	3	1500	1600	Raeren
49	68	keramiek	w	kop	1	1			1500	1700	inw gr lg
50	54	keramiek	g		1	1	0,05		1300	1500	
50	54	keramiek	r		1	1			1300	1500	inw lg
51	53	keramiek	g		4	2			1300	1500	kan/pot/kom op sr (2)
51	53	keramiek	r	bak	1	1			1300	1500	inw gr lg; uitw zwaar beroet
51	53	keramiek	r		5	5			1300	1500	geen of spatgl
51	53	keramiek	s2	bek?	1	1			1350	1450	Langerwehe; dunw
51	53	keramiek	s2	kan	2	2			1350	1450	Langerwehe kan-23 of 50
51	53	keramiek	s5		1	1			1200	1300	
51	53	keramiek	wm	gra	1	1			1300	1500	lg met mangaan
52	52	keramiek	g		3	3			1300	1500	lobvoet
52	52	keramiek	r		1	1			1300	1500	in-uitw dun lg
52	52	keramiek	s2	kan	1	1			1350	1450	Zuid-Limburg?
52	52	keramiek	s5	kan	1	1			1200	1300	

vondstnummer	spoornummer	materiaal	bakselcode deventer systeem	voortype en volgnummer deventer systeem	totaal aantal	minimum aantal exemplaren	pot-equivalenten	diameter	begindatering	eindatering	opmerking
53	71	keramiek	r	gra	1	1	0,15	16	1500	1600	sluitpan, spatgl
54	50	keramiek	g	kom	2	1	0,1	25	1400	1500	ronde manchetv rand met opgelegde strip
54	50	keramiek	m	kom	1	1			1600	1700	
54	50	keramiek	pijp		1	1			1650	1800	dunne steel
54	50	keramiek	r		1	1			1500	1700	
55	45	keramiek	r	bor	1	1	0,05		1650	1750	Nederrijn
56	44	keramiek	bkr	teg	1	1			1650	1800	witje
56	44	keramiek	m	bor	1	1			1600	1700	
56	44	keramiek	pijp		1	1			1750	1800	gekroonde N zijmerk
56	44	keramiek	pijp		1	1	1		1750	1850	ronde ketel
56	44	keramiek	pijp		5	5			1750	1850	3 dun, 2 dikke steel
56	44	keramiek	r		10	10			1700	1900	
56	44	keramiek	s2		4	2			1650	1850	Langerwehe en Westerwald
57	43	keramiek	bkr	dakp	1	1			1850	1900	mach grs pan met stempel DAKPANNENNE
57	43	keramiek	r		2	1			1300	1500	spatgl, misbaksel, gesinterd lg uitw
57	43	keramiek	r	bor	1	1			1550	1650	slibkomma's
58	39	keramiek	r		4	4	0,05		1300	1500	sprzm of dun lg
58	39	keramiek	s1	kan	1	1			1325	1375	Schinveld-Brunssum
59	8000	keramiek	r	gra	15	1	0,05		1500	1600	onderzijde compleet
59	8000	keramiek	r	gra-41cf	7	1	0,3	14	1525	1625	hoge grape, groenig lg
60	64	keramiek	r	kom	1	1	0,1	30	1500	1600	uitgewerkte mancetrand; inw lg
60	64	keramiek	r	gra	27	7	0,2	20	1500	1700	div ex
60	64	keramiek	r		1	1			1500	1600	kan of pot; sr spatgl
60	64	keramiek	r	bor	3	2	0,05		1525	1650	Oosterhout; dikke ringeloor; standlob
60	64	keramiek	r	kop	3	2			1525	1650	1x ongegl; 1x groen inw
60	64	keramiek	r	gra	1	1	0,1	16	1550	1600	duimindr onder de rand
60	64	keramiek	r	kop-14	1	1	0,2	14	1550	1650	Oosterhout?
60	64	keramiek	s2	kan	1	1			1500	1600	Frechen
60	64	keramiek	w	gra	3	1			1525	1600	inw li geel; uitw verticale groene baan
62	64	keramiek	bkr	bakst	2	1					roodbrpaars appelbl; ?x9x5cm
62	64	keramiek	bkr	teg	3	2					grs en liroodgrs vloertegel, 2,5cm
63	41	keramiek	bkr	teg	2	1					ongegl rode vloertegel, 2cm
63	41	keramiek	r	kop	2	1	0,05		1500	1600	
63	41	keramiek	r		3	3			1500	1600	
65	61	keramiek	pi		1	1			900	1200	klein frmnt
65	61	keramiek	r	kom	1	1	0,05		1300	1500	
65	61	keramiek	s2		1	1			1350	1450	Langerwehe
66	60	keramiek	r	gra	1	1	0,05		1500	1600	manchetv rand
67	55	keramiek	g		1	1			1300	1500	
67	55	keramiek	w		1	1			1500	1700	
69	69	keramiek	r	gra	1	1			1375	1450	klauwvoet
69	69	keramiek	wm	gra	4	1			1300	1500	sterk verweerd
70	8000	glas	gl	bek	1	1	0,1	10	1650	1750	wijde beker, gr glas

vondstnummer	spoornummer	materiaal	bakselcode deventer systeem	vormtype en volgnummer deventer systeem	totaal aantal	minimum aantal exemplaren	pot-equivalenten	diameter	begindatering	einddatering	opmerking
71	63	keramiek	bkr	bakst	1	1					25x13x6;liiroodgrs,zandige kalkm

Bijlage 6. Determinatie dierlijk bot

Deel: 1= proximaal uiteinde, 2= diafyse/middendeel, 3= distaal uiteinde, waarbij tussen haakjes staat voor "incompleet."

Fragmentatieklasse: 1= <10% van bot resterend, 2= 10-25%, 3= 25-50%, 4=50-75%, 5= 75-100%, 6= 100% aanwezig (compleet).

vondstnr.	spoornr.	aard spoor	datering spoor	diersoort	element	deel	fragmentatieklasse	cons	zijde	leeftijd (1)	leeftijd (2)	gewicht (gram)	n records	n aantal frag	modificaties
61	64	kuil	1500-1650	hond	schedel	par	1	m				7,4	1	3	
61	64	kuil	1500-1650	rund	schedel	zyg	1	g	r		jvol/vol	12,6	1	3	
61	64	kuil	1500-1650	rund	middenhandsbeen	(2)3	3	g		>2-2,5jr	jvol/vol	61,0	1	1	snij (2)
61	64	kuil	1500-1650	rund	opperarmbeen	(2)	2	g	r		jvol/vol	29,1	1	1	snij (2)
61	64	kuil	1500-1650	rund	bovenkaak	max met M3	1	g	r	>24-28mnd	vol	37,5	1	1	
61	64	kuil	1500-1650	rund	bekken	fragment	1	g			jvol/vol	24,4	1	3	hak
61	64	kuil	1500-1650	rund	dijbeen	(2)	2	g			jvol/vol	63,5	1	2	hondenvraat
61	64	kuil	1500-1650	rund	dijbeen	(3)	1	m				20,6	1	1	
61	64	kuil	1500-1650	rund	onderkaak	man, P4, M123	2	m	r	>24-28mnd	vol	94,6	1	4	
61	64	kuil	1500-1650	rund	onderkaak	(3)	1	m	l			21,7	1	2	
64	61	paalkuil	1300-1500	rund	heiligbeen	fragment	2	g			jvol/vol	97,4	1	2	doormidden gekapt
68	69	kuil	1300-1500	rund	spaakbeen	(2)	2	m	l		jvol/vol	34,4	1	3	deels hondenvraat

Bijlage 7. Determinatie metaal

vondst	spoor	soort	materiaal	begindatering	einddatering
4	8000	munten; zeer sterk gecorrodeerd; geen tekst of afbeelding zichtbaar	koperlegering	onbekend	onbekend
5	8000	kogel; diameter 16mm; roer of karabijn	lood/tinlegering	1550	1850
21	8000	munten; Utrecht; Reckheimse vervalsing	koperlegering	1600	1700
22	8000	kogel; diameter 13mm	lood/tinlegering	1550	1850
23	8000	kledinghaak in vorm van een geknoopt touw	koperlegering	1500	1600
24	8000	munten; oord Roermond op naam van Albrecht en Isabella	koperlegering	1609	1609
25	8000	siernagel, ronde kop	koperlegering	onbekend	onbekend
30	8000	koperen plaatje, rond gat in geslagen	koperlegering	onbekend	onbekend
33	8000	kogel; diameter 13mm; met platte kant van impact	lood/tinlegering	1550	1850
35	8000	knoop, massief gegoten met staafoog, vermoedelijk van wambuis	koperlegering	1500	1600
40	8000	kogel; diameter 16mm; roer of karabijn	lood/tinlegering	1550	1850